

**Innkalling
til
Representantskapet Hias IKS**

Møtedato: 31.08.2023

Møtested: Møterom Mjøsa, det nye vannbehandlingsanlegget

Møtetid: 19:00 - 21:00

Faste medlemmer innkalles herved til ovennevnte møte.

Eventuelt forfall meldes til toril.nersveen@hias.no eller på tlf. 992 78 926.

Varamedlemmer møter bare etter nærmere innkalling.

SAKSLISTE

Saksnr	Tittel
23/16	Valg av to representanter til å underskrive protokollen
23/17	Gjennomgang av protokoll fra forrige møte
23/18	Økonomiplan 2024-2027 med budsjett og priser for 2024
23/19	Oppdatering av selskapsavtalen etter endringer i IKS-loven
23/20	Åpen post

Saksbehandler Toril Nersveen	Arkiv	ArkivsakID 23/137
--	--------------	-----------------------------

Saksnr	Utvalg	Type	Dato
23/16	Representantskapet Hias IKS	ST	31.08.2023

Valg av to representanter til å underskrive protokollen

Styrets innstilling:

Ottestad, 02.08.2023

Kjell Magne Brobakken
Styrets leder

Saksbehandler Toril Nersveen	Arkiv	ArkivsakID 23/137
--	--------------	-----------------------------

Saksnr	Utvalg	Type	Dato
	Representantskapet Hias IKS	ST	31.08.2023

Gjennomgang av protokoll fra forrige møte

Styrets innstilling:
Protokoll godkjennes.

Ottestad, 31.07.2023

Kjell Magne Brobakken
Styrets leder

Møteprotokoll for Representantskapet Hias IKS

Møtedato: 22.06.2023

Møtested: Hos Sirkula

Møtetid: 17:00 - 19:00

Medlemmer
Anita Ihle Steen
Aud M. Riseng
Bjarne Højsgaard Christiansen
Einar Busterud
Jon Lurås
Marte Larsen Tønseth
Odd-Amund Lundberg
Aasa Gjestvang

Andre fram møtte
Kjell Magne Brobakken
Knut Holen
Mai Riise
Nina Stokke Tronsrud

Lars Rostad, Hamar kommune

SAKSLISTE

Saksnr	Tittel
23/07	Valg av to representanter til å underskrive protokollen
23/08	Gjennomgang av protokoll fra forrige møte
23/09	Rammebetingelser, trender og utviklingstrekk 2023
23/10	Tertialrapport 1. tertial 2023 inkludert prognose for året som grunnlag for forslag til revidert budsjett
23/11	Forutsetninger for økonomiplan 2024-2027
23/12	Status eierstrategi
23/13	Overdragelse av Hamar vannbehandlingsanlegg (VBA) til Hamar kommune
23/14	Overtakelse av infrastruktur fra Hamar kommune ifm Heggvin Næringspark
23/15	Åpen post

23/07: Valg av to representanter til å underskrive protokollen

Behandling:

Vedtak:

Marte Larsen Tønseth og Odd-Amund Lundberg ble valgt til å signere protokollen sammen med representantskapets ordfører.

23/08: Gjennomgang av protokoll fra forrige møte

Behandling:

Vedtak:

Protokoll godkjennes.

23/09: Rammebetingelser, trender og utviklingstrekk 2023

I henhold til Selskapsavtalens formålsparagraf skal selskapet vurdere rammebetingelser, trender og utviklingstrekk innenfor VA-sektoren, og fremlegge begrunnede endringer av selskapsavtalen. Hias har fått varsel om endringer i utslippstillatelsen knyttet til nitrogenrensekravene, og dette vil representere en vesentlig endring i selskapets rammebetingelser.

Behandling:

Administrasjonen ga en redegjørelse i tilknytning til saken i møtet og svarte opp spørsmål fra representantskapet.

Vedtak:

1. Representantskapet tar styrets vurdering av utviklingen i rammebetingelser, trender og utviklingstrekk til orientering.
2. Representantskapet ber styret og administrasjonen jobbe videre med utarbeidelsen av en plan for implementering og finansiering av 70% nitrogenrensing ved Hias renseanlegg i henhold til saksfremlegget.
3. Representantskapet ber styret og administrasjonen om om å igangsette prosess for endring av selskapsavtalen, samt tilrettelegge for implementering av andre endringer for å være i tråd med nye krav i IKS-loven.

23/10: Tertialrapport 1. tertial 2023 inkludert prognose for året som grunnlag for forslag til revidert budsjett

Representantskapet får tertialrapport 1. tertial 2023 til orientering og foretar behandling av styrets forslag til revidert budsjett for 2023.

Behandling:

Administrasjonen ga en redegjørelse i tilknytning til saken i møtet og svarte opp spørsmål fra representantskapet.

Vedtak:

1. Representantskapet tar tertialrapport for 1. tertial 2023 til orientering.
 2. Representantskapet vedtar fremlagt prognose for drift og investeringer som revidert budsjett for 2023.
-

23/11: Forutsetninger for økonomiplan 2024-2027

Representantskapet får årlig en orientering om rammer og forutsetninger som administrasjonen vil legge til grunn for arbeidet med økonomiplan og budsjett 2024-2027. Representantskapet vil få økonomiplan og budsjett 2024-2027 til behandling i sitt møte 19.10.23.

Behandling:

Administrasjonen ga en redegjørelse i tilknytning til saken i møtet og svarte opp spørsmål fra representantskapet.

Vedtak:

1. Representantskapet tar administrasjonens gjennomgang av rammer for økonomiplan og budsjett 2024-2027 til orientering.

23/12: Status eierstrategi

Det gis en muntlig orientering i møtet.

Behandling:

Administrasjonen ga en redegjørelse i tilknytning til saken i møtet og svarte opp spørsmål fra representantskapet.

Vedtak:

Representantskapet tar redegjørelse om status eierstrategi til orientering.

23/13: Overdragelse av Hamar vannbehandlingsanlegg (VBA) til Hamar kommune

1. januar 1991 overtok Hias vannleveranser til Hamar, Vang, Stange og Løten. I den forbindelse ble Hamar vannverk overdratt til Hias. Med nytt vannbehandlingsanlegg i Ottestad er nå produksjon av drikkevann i Hamar vannbehandlingsanlegg avsluttet, og administrasjonen foreslår at eiendommen føres tilbake til Hamar kommune. I hht til IKS-loven §25 må en slik transaksjon besluttes av representantskapet etter forslag fra styret.

Behandling:

Administrasjonen ga en redegjørelse i tilknytning til saken i møtet og svarte opp spørsmål fra representantskapet.

Representantskapet ber administrasjonen i Hias om å avklare de praktiske forhold med administrasjonen i Hamar kommune.

Vedtak:

Representantskapet beslutter at gamle Hamar vannverk overføres vederlagsfritt til Hamar kommune.

23/14: Overtakelse av infrastruktur fra Hamar kommune ifm Heggvin Næringspark

Representantskapet orienteres om prosessen vedr. overføring av infrastruktur fra Hamar kommune til Hias IKS knyttet til utbyggingen av VA-anlegg som skal betjene Heggvin Næringsområde.

Behandling:

Administrasjonen ga en redegjørelse i tilknytning til saken i møtet og svarte opp spørsmål fra representantskapet.

Representantskapet ber administrasjonen i Hias om å avklare de praktiske forhold med administrasjonen i Hamar kommune.

Vedtak:

Representantskapet tar saken til orientering

23/15: Åpen post**Behandling:**

Ingen saker under åpen post.

Vedtak:

Ottestad, 22.06.2023

Aasa Gjestvang

Marte Larsen Tønseth

Odd-Amund Lundberg

Saksbehandler	Arkiv	ArkivsakID
Amund Bækkevold	FAG-121	23/110

Økonomiplan 2024-2027 med budsjett og priser for 2024

Styret presenterer årlig sitt forslag til Økonomiplan, budsjett og priser for representantskapet som grunnlag for kommunenes behandling fram til vedtak på representantskapets møte i oktober.

STYRETS INNSTILLING:

Representantskapet tar til orientering styrets presentasjon av forslag til Økonomiplan 2024 – 2027 med budsjett og priser for 2023 som grunnlag for kommunenes behandling.

Representantskapet ber om at kommunene legger opp til en behandling med sikte på at representantskapet fatter vedtak i sitt møte 19.10.23 etter styrets forslag, som er:

1. Representantskapet godkjenner forslag til Økonomiplan 2024-2027
2. Representantskapet godkjenner økonomiplanens første år som budsjett for 2024
3. Prisene for 2024 vedtas slik:

	Pris eks. mva. 2024 (2023)
Avløp*	kr. 17,11 pr. m ³ (16,06)
Avgift for septik	kr. 356 pr. m ³ (334)
Avgift for tette tanker	kr. 65 pr. m ³ (61)
Avgift for slambehandling	kr. 10.965 pr. tonn tørrstoff (10.295)
Avgift for fettslam	kr. 2.780 pr. m ³ (2.610)
Vann**	kr. 15,60 pr. m ³ (13,77)

* Stipulert m³-pris ved avløpsmengde 7,5 mill. m³ (7,5). Fordeles på bakgrunn av 80 % faste og 20 % variable kostnader.

** Stipulert m³-pris ved vannmengde 6 mill. m³ (6,0). Fordeles på bakgrunn av 85 % faste og 15 % variable kostnader.

4. Nye låneopptak for vannsiden godkjennes med inntil 53 mill. kr i planperioden, hvorav 43 mil. kr i 2024.
5. Nye låneopptak for avløpssiden godkjennes med inntil 112 mill. kr i planperioden, hvorav 46 mill. kr i 2024

Hamar, 15.08.2023

Kjell Magne Brobakken (Sign.)
Styrets leder

Trykte vedlegg
Rammebudsjett 2024 - økonomiplan 2024-2027 - fremlagt for rep.skapet 31.08.23

STYRETS BEHANDLING

Styret behandlet administrasjonens forslag til økonomiplan for perioden 2024 – 2027 med budsjett og priser for 2024 i sitt møte 15.08.23

Styret fattet følgende vedtak:

Styret ber om at forslag til Økonomiplan 2024-2027 presenteres for representantskapet i møte 31.08.23 som grunnlag for kommunenes behandling.

Styret ber om at kommunene legger opp til en behandling med sikte på at representantskapet fatter følgende vedtak i sitt møte 19.10.23:

- 1. Representantskapet godkjenner forslag til Økonomiplan 2024-2027*
- 2. Representantskapet godkjenner økonomiplanens første år som budsjett for 2024*
- 3. Prisene for 2024 vedtas slik:*

	Pris eks. mva. 2024 (2023)
Avløp*	kr. 17,11 pr. m ³ (16,06)
Avgift for septik	kr. 356 pr. m ³ (334)
Avgift for tette tanker	kr. 65 pr. m ³ (61)
Avgift for slambehandling	kr. 10.965 pr. tonn tørrstoff (10.295)
Avgift for fettslam	kr. 2.780 pr. m ³ (2.610)
Vann**	kr. 15,60 pr. m ³ (13,77)

* Stipulert m³-pris ved avløpsmengde 7,5 mill. m³ (7,5). Fordeles på bakgrunn av 80 % faste og 20 % variable kostnader.

** Stipulert m³-pris ved vannmengde 6 mill. m³ (6,0). Fordeles på bakgrunn av 85 % faste og 15 % variable kostnader.

- 4. Nye låneopptak for vannsiden godkjennes med inntil 53 mill. kr i planperioden, hvorav 43 mil. kr i 2024.*
- 5. Nye låneopptak for avløpssiden godkjennes med inntil 112 mill. kr i planperioden, hvorav 46 mill. kr i 2024.*

Styret baserte sin behandling på følgende saksforberedelse fra administrasjonen:

ADMINISTRASJONENS VURDERINGER

Økonomiplan for 2024-2027 er utarbeidet for at selskapet skal ivareta sine forpliktelser i henhold til eiernes formål, vedtatte planer og ambisjoner for selskapet.

Økonomiplan 2024 – 2027 settes opp i en situasjon hvor både felles kommunedelplan VA og nåværende strategi er ferd med å gå ut på dato. Planen viderefører hovedmålene i eksisterende felles kommunedelplan for VA og forlenger de overordnede målene for selskapet. I økonomiplanen forventes en periode med fokus på sikker og stabil drift, planlagt vedlikehold og opprusting av eksisterende anlegg. Dette skal sikre god ressursutnyttelse og samtidig tilfredstillende av gjeldende krav. I planperioden vil Hias også forberede innføring av krav til nitrogenresing gjennom uttesting av ulike teknologier og tidligfase prosjektering av

fullskala rensing. I tillegg er det lagt inn investeringer hentet fra «Saneringsplan for vann 2018-2029» og «Hovedplan for avløp transportsystemet». Saneringsplaner tilpasses en fornyelsestakt på en prosent pr. år. Gjennomføringen tilpasses tilgjengelig kapasitet og samordnes med kommunenes behov i samme område. Slik samordning er effektivt i et helhetlig perspektiv, men betyr i noen tilfeller at prosjektet blir dyrere for Hias.

Totale avgiftsøkninger for kommunene fra 2023 til 2024 er på 9 %. Fra 2023 til 2027 er økningen 5 %. Dette er betydelig lavere enn fremlagt i fjorårets reviderte økonomiplan, og kommer i hovedsak som en konsekvens mindre behov for kjøpt strøm som følge av egenprodusert strøm fra gassmotor og solcelleanlegg.

Lønns- og personalkostandene ligger 3,8 mill. kr høyere enn budsjett 2023 inklusive ordinær forventet lønnsvekst. Det ligger ikke inne en økning antall årsverk. Avskrivninger er økende i perioden og henger sammen med planlagt framdrift og ferdigstillelse av investeringer. For driftskostnader belastet investering (timeinntekter til selvkostpris) er det en økning på 3,9 mill. kr sammenlignet med budsjett for 2023. Andre driftskostnader er lavere enn budsjett 2023 primært som følge av egen produksjon av strøm. Administrasjonen mener det er god kontroll over kostnadsutviklingen på de områdene selskapet selv rår over.

Finanskostnadene reduseres fra 45 mill. kr i budsjett 2023 til 42 mill. kr. Selskapets investeringer i 2024 finansieres 82 % med lån. I 2025 forutsettes en lånefinansiering på 37 %. Lånefinansieringen reduseres fram mot 2027 med en lånefinansiering på 32 %. Planlagte investeringer i økonomiplanperioden utgjør 317 mill. kr regnet i 2024-kroner.

Administrasjonen mener der er potensiale for økte inntekter (eller reduserte kostander) med enda bedre utnyttelse av det som gjenvinnes fra avløpet i perioden. Dette inkluderer bedre kvalitet på produkter fra slambehandlingen, f.eks. produksjonen av struvitt.

FAKTA

Ref. Økonomiplandokumentet

PRO OG KONTRA

Forslaget til prisutviklingen på Avløp er satt med tanke på å bygge opp selvkostfondet før de store investeringene knyttet til nitrogenfjerning starter. Dersom priskurven ønskes endret i økonomiplanperioden, vil dette ha innvirkning på likviditet og låneopptak.

ALTERNATIVER TIL INNSTILLINGEN

Ingen

RISIKO

Ref. Økonomiplandokumentet

IKT-SIKKERHET

Ref. Økonomiplandokumentet

KONSEKVENSER FOR BEMANNING

Ref. Økonomiplandokumentet



Sammen om et bedre miljø

Økonomiplan 2024-2027

Innhold

2.1 FORUTSETNINGER.....	5
2.2 ØKONOMI-, INVESTERINGS- OG PRISUTVIKLING	7
2.3 BEMANNING	14
DEL 2 - AVDELINGSVISE BUDSJETT OG ØKONOMIPLANER.....	16
3.1 VANN OG AVLØP FELLES	16
3.2 VANN.....	18
3.3 AVLØP.....	26
3.4 PLAN OG PROSJEKT	34
3.5 ADMINISTRATIVE FELLESTJENESTER / STAB.....	38

1.0 INNLEDNING

Både felles kommunedelplan VA og nåværende strategi har siktet mot hvor Hias skal være i 2023. Selv om arbeidet med ny felles kommunedelplan har startet opp og Hias parallelt vil jobbe med nye mål og strategier for selskapet, vil ikke resultat fra dette arbeidet foreligge før budsjettet for 2024 besluttes. Målet er at disse prosessene skal ferdigstilles i løpet av 2024/2025.

Økonomiplan 2024 – 2027 settes opp i brytningstiden etter utløpet av eksisterende og før nye planer og eierforventinger er etablert. Planen viderefører hovedmålene i eksisterende felles kommunedelplan for VA, og forlenger de overordnede målene for selskapet. Det legges ikke opp til store nye investeringer, vesentlige endringer i organisering, styring eller hva som skal være felles anlegg, funksjoner og prosesser. Statsforvalteren har kommet med varsel om krav til nitrogenfjerning for alle større renseanlegg som har avløp til resipienter med utløp til Oslofjorden. Dette vil bli innarbeidet i utslippstillatelsen for Hias fra 2026. De største investeringene knyttet til dette kravet vil komme etter denne økonomiplanperioden. Hias har derfor behov for å bygge opp selvkostfond på Avløp for å imøtekomme store investeringer som kommer etter 2027. Dette er gjenspeilet i prissettingen for Avløp.

I påvente av ny strategi og kommunedelplan er økonomiplanen satt opp for at Hias skal ha;

- Sikker og stabil drift
 - o Hias skal levere nok, godt og sikkert vann.
 - o Hias skal transportere og behandle avløp fra regionen.
 - o Hias skal ha kompetanse, kapasitet og beredskap tilpasset et oppdatert risikobilde.

- Tilstrekkelig kapasitet
 - o Hias skal dekke framtidig regionalt behov for vann og avløp.
 - o Hias skal møte nye varslede utslippskrav.
 - o Hias skal benytte levetidsbetraktninger i vurdering av investeringer.

- Kontinuerlig forbedring
 - o Hias skal hele tiden identifisere og realisere effektiviseringsgevinster og innsparingsmuligheter.
 - o Hias skal realisere potensialet for gjenvinning av ressurser fra avløpet.
 - o Hias skal styre etter generasjonsprinsippet.

Nøkkeltall 2024

	Driftsinntekter 238,1 MNOK <small>221,2 MNOK*</small>		Driftsresultat før skatt 22,9 MNOK <small>7,8 MNOK*</small>
	Driftskostnader 159,5 MNOK <small>168,0 MNOK*</small>		Fast ansatte årsverk 54,8 <small>54,8*</small>
	Gjeld 1153 MNOK <small>Låneramme 1200 MNOK</small>		Investeringer 108,6 MNOK <small>70,4 MNOK*</small>
	Selvkostfond Vann -13,5 MNOK <small>-20,3 MNOK*</small>		Selvkostfond Avløp -1,7 MNOK <small>-17,9 MNOK*</small>
	Vannpris 15,60 kr/m³ <small>13,77 kr/m³</small>		Avløpspris 17,11 kr/m³ <small>16,06 kr/m³</small>
<small>*Revidert budsjett 2023.</small>			

DEL 1 - HIAS IKS OPPSUMMERT

2.1 FORUTSETNINGER

Forutsetningene i denne økonomiplanen baserer seg i all hovedsak på anslag fra Norges Bank på makroøkonomiske størrelser (ref. Pengepolitisk rapport 1/23 og 2/23), og anslag fra Kommunalbanken via bankens kundeverktøy KBN Finans:

Tall i %	Faktisk 2022	Budsjett 2023	Prognose 2023	2024	2025	2026	2027	Kommentar
Styringsrente NB	1,30	3,00	3,30	4,10	3,70	3,10	3,10	Norges Banks anslag ref. pengepol. rapp. 2/23
3 mnd Nibor	2,10	3,77	4,09	4,35	4,08	3,49	3,37	Kommunalbankens anslag pr 23.06.23
Lånerente	2,20	4,00	4,23	4,99	4,30	4,02	3,88	Lånerente fastsatt 23.06.23 basert på simuleringer ved bruk av Kommunalbankens verktøy på eksisterende lån.
Selvkostrente	3,54	4,06	4,27	4,28	4,08	3,99	3,95	Kommunalbankens anslag pr 23.06.23
Finansavkastning	1,72	3,67	3,99	4,25	3,98	3,39	3,27	Betingelser i bank ligger i snitt noe under 3 mnd Nibor, forutsetter 10 punkter under i økonomiplanperioden.
Lønnsvekst	4,30	4,60	5,40	4,40				Prognose for 2023 tilsvarer resultat for kommuneoppgjøret. 2024 iht. pengepol. rapp. 1/23. I øk. plan budsjetterer vi i 2024-kr for hele perioden 2024-2027
Prisvekst	5,80	1,6 (4,5)	4,90	3,30				Iht. pengepol. rapp. 1/23. I øk. plan budsjetterer vi i 2024-kr for hele perioden 2024-2027

Behovet for endringer i forutsetninger gjennom året har blitt påvirket av de store makroøkonomiske endringene som har skjedd, og som er blitt presentert i Pengepolitisk rapport 1/23 i mars og 2/23 i juni. Denne økonomiplanen har forsøkt å ta høyde for utviklingen og benytte de sist oppdaterte tallene fra juni. Dette gjelder først og fremst renteutviklingen. Forutsetningene for lønns- og prisvekster er primært hentet fra Pengepolitisk rapport 1/23. Det er imidlertid viktig å understreke at lønnsoppkjørene uansett baseres på forhandlinger, og vil reflektere de utfordringene bransjen og selskapet står foran til enhver tid for å sikre nødvendig fagkompetanse på VA-området.

Tallene for perioden 2024-2027 er budsjettert i 2024-kroner, det vil si at det ikke er tatt høyde for generell pris- og lønnsvekst etter 2024.

Rentekostnadene er simulert gjennom KBN Finans-verktøyet, og siste gjennomførte simulering er foretatt 23.06.23, det vil si etter at Norges Bank fremla sin Pengepolitisk rapport 2/23. Avdragstid på lån er forutsatt lik avskrivningstid i henhold til *Forskrift om lån og lånevilkår mv. for interkommunale selskaper*. Størrelsen på de årlige låneopptakene er beregnet ut fra å sikre tilstrekkelig likviditet.

Det er revidert budsjett for 2023 (ref. tertialrapport pr 1. tertial), både for drift og investeringer som er lagt til grunn for budsjettet for 2024 og de resterende årene i økonomiplanperioden.

Foreslåtte investeringer er i tråd med *Felles kommunedelplan*, supplert med planer for nødvendige tiltak i perioden etter 2024. Krav til nitrogenrensing har medført planlagte aktiviteter for å imøtekomme dette kravet. Det er foreløpig for tidlig å si noe om hva som vil være den optimale løsningen for Hias, så hovedvekten av investeringene knyttet til dette ligger utenfor økonomiplanperioden.

Eiernes beslutning om at Heggvin Næringspark blir fellesanlegg innebærer at anlegg skal overføres fra Hamar kommune til Hias. I dialog med Hamar kommune ser dette ut til å omfatte overtakelse av anlegg til en verdi på henholdsvis ca. 26 mill. kr for vann og ca. 10 mill. kr for avløp. Overtakelse av anlegg forutsettes gjennomført 01.09.23 for vann og 01.01.24 for avløp, og inkluderes i økonomiplanen fra disse tidspunktene. Utbyggingen på Heggvin medfører også behov for bygging av nye anlegg. Det vil si anlegg som enten er helt nye, eller anlegg som har ligget i planene lengre frem i tid, men som nå må fremskyndes. Det forutsettes at Green Mountain skal dekke store deler av disse investeringene, men også at Hias må dekke deler, spesielt knyttet til det som må fremskyndes.

Spørsmålet om eventuell endring av prinsipp for føring av rehabilitering og ledningsfornyelse som investering eller driftskostnad har vært diskutert de siste årene. Det forutsettes at det vil komme en avklaring på valg av prinsipp gjennom arbeidet med ny kommunedelplan. Inntil dette foreligger, er det i denne økonomiplanen valgt å opprettholde prinsippet om å føre rehabilitering og ledningsfornyelse som investering.

For vann- og avløpsmengdene er det forutsatt tilsvarende nivå som i budsjettet for 2023, det vil si 6 mill. m³ på Vann og 7,5 mill. m³ på Avløp.

Selvkostforskriften med sine begrensninger på antall år med anledning til oppbygging/nedbygging av fond og det å sørge for et tilstrekkelig likviditetsnivå, er førende for å styre prisutviklingen. Selvkostresultatet henger igjen nøye sammen med nivå på priser, totale kostnader og ikke minst rentenivå. I de senere år har det vært behov for å se utviklingen i et lengre perspektiv enn økonomiplanperioden, og det legges derfor ikke lenger opp til at akkumulert over-/underdekning nødvendigvis skal være 0 ved utgangen av økonomiplanperioden. Det legges imidlertid likevel opp til 100 % inndecking i et lengre perspektiv.

Økonomiplanen er for øvrig utarbeidet på basis av eksisterende organisering og ansvarsfordeling, og i tråd med selskapets vedtatte prinsipper for bemanning.

2.2 ØKONOMI-, INVESTERINGS- OG PRISUTVIKLING

Tall fra 2024-2027 er i 2024-kroner.

1.000 kr	Regnskap 2022	Budsjett 2023	Revidert budsjett 2023	Budsjett 2024	2025	2026	2027
Driftsinntekter	171 855	219 683	221 166	238 086	237 086	237 086	228 086
Lønns- og personalkostnad	57 807	62 766	62 278	66 062	66 062	66 062	66 062
Avskrivninger	54 772	59 894	60 917	57 857	59 702	59 384	65 296
Andre driftskostnader	56 880	71 224	53 953	48 552	47 552	47 110	46 939
Fradrag for interne timeinntekter*)	-12 598	-12 193	-9 126	-13 000	-13 000	-13 000	-13 000
Sum driftskostnader	156 860	181 690	168 022	159 471	160 316	159 556	165 297
Driftsresultat	14 995	37 992	53 143	78 615	76 770	77 530	62 789
Finansinntekter	1 406	1 847	2 038	1 747	2 048	1 793	1 769
Finanskostnader	25 208	46 684	47 332	57 420	49 540	45 623	43 226
Sum finansinntekter/-kostnader	-23 802	-44 837	-45 294	-55 673	-47 492	-43 830	-41 457
Årets resultat før skatt	-8 808	-6 845	7 849	22 942	29 278	33 700	21 332
Likviditetsbudsjett							
Årets resultat	-8 808	-6 845	7 849	22 942	29 278	33 700	21 332
+Avskrivninger	54 772	59 894	60 917	57 857	59 702	59 384	65 296
-Avdrag på lån	34 721	42 286	41 619	42 329	44 229	45 162	46 012
+Låneopptak	56 700	40 000	12 800	89 000	25 000	31 000	20 000
-Avsetninger pr 31.12	7 663	2 196	9 657	-	-	-	-
-Investeringer	60 766	56 272	70 372	108 632	67 585	78 491	61 878
Endring likviditet	-486	-7 705	-40 081	18 838	2 166	430	-1 262

*) Samlede kostnader for bruk av eget personell er inkludert i lønns- og personalkostnader og andre driftskostnader. Arbeid som ansatte i Plan og prosjekt utfører på prosjekter belastes det respektive prosjektet med en beregnet timepris pr ansatt (selvkostpris) og blir en del av prosjektkostnaden. For at å få et riktig resultatregnskap føres Plan og prosjekts timeinntekter fra arbeid på investerings- og ledningsfornyelsesprosjekter som redusert driftskostnad i resultatregnskapet.

Likviditet 31.12.	72 642	46 962	32 561	51 399	53 565	53 995	52 733
Lånesaldo pr. 31.12	1 141 708	1 152 223	1 106 469	1 153 140	1 133 911	1 119 750	1 093 738

Priser, inntekter og avgifter til kommunene

Avgifter til kommunene knyttet til vann- og avløpsmengder utgjør 221,9 mill. kr av selskapets totale driftsinntekter i 2024, det vil si vel 93 %. Øvrige inntekter er relatert til mottak av slam, septik og noe eksternt salg av tjenester.

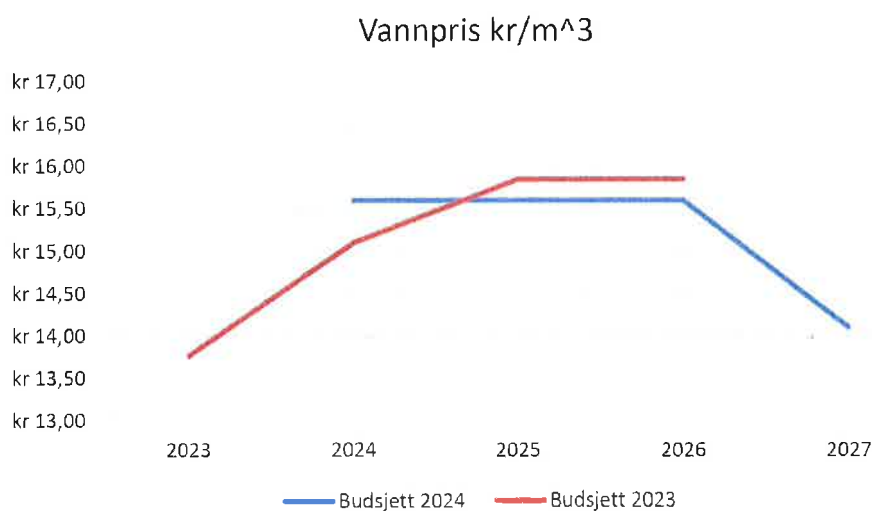
	Budsjett 2023	Revidert budsjett 2023	Budsjett 2024	2025	2026	2027
Totale vann og avløps-avgifter til kommunene	203 070	203 070	221 925	221 925	221 925	212 925
Årlig prisøkning			9,3 %	0,0 %	0,0 %	-4,1 %
Årlig prisøkning forrige økonomiplan (2023-2026)*)			6,9 %	2,1 %	0,0 %	

*) Årlig prisøkning forrige økonomiplan (2023-2026) ble beregnet i 2023-kr.

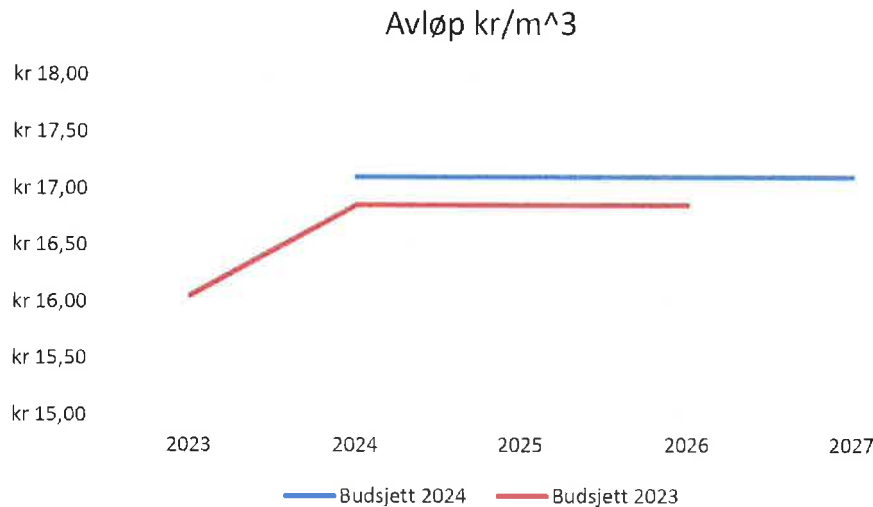
Avgiftsøkningene til kommunene i 2024 utgjør totalt sett 9,3 % i forhold til revidert budsjett for 2023, og for hele økonomiplanperioden utgjør økningen i avgiftene til kommunene 5 %.

Sammenlignet med fjorårets økonomiplan er prisøkningen fra 2024 til 2025 noe høyere, men er i hovedsak et resultat av at denne planen beregnes i 2024-kroner og forrige plan ble beregnet i 2023-kroner. Denne planen har heller ikke lagt opp til prisøkning fra 2024 til 2025. Hensyntatt beregning i 2024-kroner, innebærer dette at denne planen legger opp til mindre prisøkning enn forrige økonomiplan.

I økonomiplan 2023-2026, var det forutsatt en økning i vannprisen (før generell pris- og lønnsvekst) på 10 % fra 2023 til 2024 og 5 % fra 2024 til 2025. I denne økonomiplanen er prisøkningen fra 2023 til 2024 justert opp 13 %. Videre legges det opp til uendret pris fra 2024 til 2026 og en reduksjon i pris på 10 % fra 2026 til 2027. Vannprisen vil med dette være 14,10 kr pr m³ ved utgangen av henholdsvis 2027 (i 2024-kroner). I fjorårets plan var forutsatt vannpris ved utgangen av 2026 15,85 kr pr m³ (i 2023-kroner).



For Avløp var det i økonomiplanen for 2023-2026 forutsatt en økning i avløpsprisen (før generell pris- og lønnsvekst) på 5 % fra 2023 til 2024 og uendret pris fra 2024-2026. I denne økonomiplanen legges det opp til prisøkning på 6,5 % fra 2023 til 2024. Deretter holdes prisen uendret i 2025-2027. Avløpsprisen vil med dette være 17,11 kr pr m³ ved utgangen av 2024 og ut økonomiplanperioden (i 2024-kroner). I fjorårets plan var forutsatt avløpspris ved utgangen av 2026 16,86 kr pr m³ (i 2023-kroner).



Forutsatte priser i økonomiplanen, som vedtas av representantskapet som 2024-priser, (2023-priser i parentes) er:

	Pris eks. mva. 2024 (2023)
Avløp*	kr. 17,11 pr. m ³ (16,06)
Avgift for septik	kr. 356 pr. m ³ (334)
Avgift for tette tanker	kr. 65 pr. m ³ (61)
Avgift for slambehandling	kr. 10.965 pr. tonn tørrstoff (10.295)
Avgift for fettslam	kr. 2.780 pr. m ³ (2.610)
Vann**	kr. 15,60 pr. m ³ (13,77)

* Stipulert m³-pris ved avløpsmengde 7,5 mill. m³ (7,5). Fordeles på bakgrunn av 80 % faste og 20 % variable kostnader.

** Stipulert m³-pris ved vannmengde 6 mill. m³ (6,0). Fordeles på bakgrunn av 85 % faste og 15 % variable kostnader.

Driftskostnader

Totale driftskostnader for 2024 er forutsatt redusert med 8,6 mill. kr (5 %) i forhold til revidert budsjett for 2023. Endringene er relatert til følgende:

- Lønnskostnadene for 2024 ligger 3,8 mill. kr høyere enn revidert budsjett for 2023. Økningen tar hensyn til forventet lønnsvekst, samtidig som ny driftsoperatørstilling på Avløp er tatt inn igjen i budsjettet for 2024, i tillegg er det lagt inn ny mekanikerstilling.
- Avskrivningene er redusert med 3,1 mill. kr i forhold til revidert budsjett for 2023 som følge av fullførte investeringer og at det var en ekstra nedskrivning i 2023 på 4,4 mill. kr knyttet til gassoppgraderingsanlegget ved overgang til gassmotor.
- For driftskostnader belastet investeringer, dvs. timeinntekter til selvkostpris fra tid medgått på investeringsprosjekter, er det en økning på 3,9 mill. kr sammenlignet med revidert budsjett for 2023. Endret prioritering av ressurser underveis i økonomiplanperioden kan påvirke dette beløpet, eksempelvis kan deler av dette erstattes med økt eksternt salg.
- Andre driftskostnader er redusert med 5,4 mill. kr sammenlignet med revidert budsjett for 2023. Se egen spesifisering med kommentarer nedenfor.

	Årsbudsjett	Revidert budsjett	Årsbudsjett
Tall i 1000 kr	2023	2023	2024
Materialer og behandlingskostnader	130	230	230
Frakt og transport	1 900	1 900	1 900
Lokaler og områder inkl. energikostnader	45 312	21 675	17 034
Leie av maskiner, inventar ol	102	139	141
Kjøp av verktøy, inventar og driftsmaterialer	7 210	9 304	10 488
Reparasjoner og vedlikehold	5 490	7 314	6 135
Fremmede tjenester	2 695	4 599	3 651
Kontorkostnad, telefon og porto	5 546	5 676	5 812
Transportmidler	669	775	775
Reise, salg, kontigenter, forsikringer ol	2 170	2 340	2 387
Sum andre driftskostnader	71 224	53 953	48 552

Energikostnadene er en del av posten *Lokaler og områder inkl. energikostnader*. Kjemikalier er en del av *Kjøp av verktøy, inventar og driftsmaterialer*. Reparasjon og vedlikehold ligger på linjen med samme navn.

- I budsjettet for 2024 er det forutsatt en strømpris på 1,64 kr pr kWh. I 2024 forventes ny gassmotor å være i full drift i tillegg til etablering av solcelleanlegg, både på Hias vannbehandlingsanlegg Sandvika og på renseanlegget blokk 1. Disse tiltakene gir henholdsvis et estimert redusert behov for kjøpt strøm med 3 GWh. for gassmotor og 0,35 GWh. for solcelleanleggene. Dette innebærer reduserte energikostnader på 4,6 mill. kr i forhold til revidert budsjett for 2023. Videre utover i økonomiplanperioden

reduseres estimert behov for kjøpt strøm ytterligere med 0,4 mill. kr i 2026 og 0,2 mill. kr i 2027 som følge av ferdigstilling av flere solcelleanlegg.

- I budsjettet for 2024 er 1,2 mill. kr knyttet til anskaffelse av kull til kullfilter flyttet fra området reparasjon og vedlikehold til driftsmateriell.
- I budsjettet for 2024 er det lagt inn 1 mill. kr til evaluering av sluttavanningsteknologi. Dette er et engangsbetrag, og er tatt ut igjen i budsjettet fra 2025.
- I forhold til revidert budsjett 2023 er det en nedgang i bruk av konsulenter og anskaffelser i forbindelse med driftskostnadsprosjekter på 0,9 mill. kr

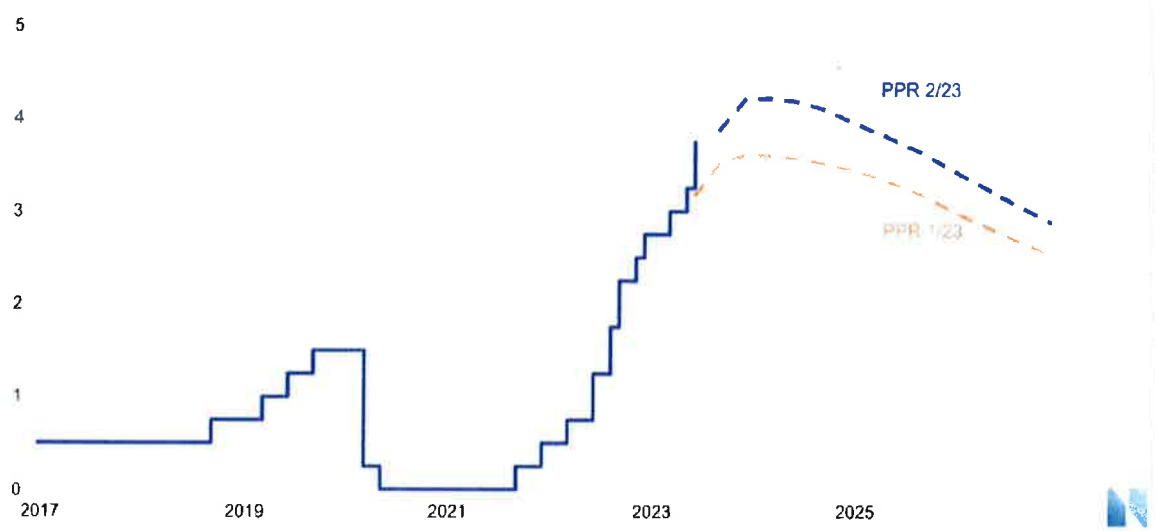
Finans

Investeringene har de siste årene i stor grad vært lånefinansiert. Ved inngangen av 2024 er ca. 89 % av bokførte verdier av varige driftsmidler lånefinansiert. I kommende økonomiplan er det behov for å lånefinansiere 52 % av totale investeringer. Dette reduserer total lånefinansieringsgrad til 86 % i 2027.

Lånerenten forventes å stige ytterligere i 2024. Dette, kombinert med nye lån, gjør at totale rentekostnader øker med 10 mill. kr fra 2023 til 2024. Utover i økonomiplanperioden er det forventet en noe lavere rente og at total lånesaldo reduseres. Dette gjør at finanskostnadene reduseres utover i perioden.

Mest sannsynlig hever vi renten igjen i august

Styrringsrente. Prosent



Kilde: Norges Bank

Hias har valgt flytende rente på lånene i finansstrategien, da at dette gir lavest kostnad over tid. Flytende rente gir også mindre risiko for selskapet, siden renten da følger markedet på linje med selvkostrenten. Årlige rentekostnader i økonomiplanperioden er beregnet i størrelsesorden 43 - 57 mill. kr, mens rentekostnadene i 2022 beløp seg til 25 mill. kr. En endring på ett prosentpoeng i rentenivået 2024 utgjør endrede rentekostnader på 11,6 mill. kr. Utviklingen av rentenivået i økonomiplanperioden får stor betydning i årene fremover, både med tanke på likviditet, størrelse på nye låneopptak og prisutvikling.

Total låneramme for Hias IKS er regulert i selskapsavtalen. Gjeldende selskapsavtale fra 2022 har en låneramme på 1,2 mrd. kr. I økonomiplan 2024-2027 er lånesaldoen beregnet ved utgangen av hvert år. I denne økonomiplanperioden nås toppen i 2024 med 1,153 mrd. kr. Selskapets låneramme vil altså være tilstrekkelig i hele perioden. Prisutvikling og rentenivå fremover er imidlertid viktige faktorer som kan endre lånebehovet.

Garantiansvar for eierkommunene

I henhold til selskapsavtalen garanterer eierkommunene for lånene til selskapet ut fra sin eierandel i selskapet. Garantiansvaret vil fordele seg slik i økonomiplanperioden:

Tall i mill. kr	Eierandel	Budsjett 2023	Revidert budsjett 2023	Budsjett 2024	2025	2026	2027
<i>Total lånesaldo Hias IKS pr 31.12.</i>		1 152	1 106	1 153	1 134	1 120	1 094
Hamar kommune	52 %	599	575	600	590	582	569
Løten kommune	7 %	81	77	81	79	78	77
Ringsaker kommune	20 %	230	221	231	227	224	219
Stange kommune	21 %	242	232	242	238	235	230
Totalt	100 %	1 152	1 106	1 153	1 134	1 120	1 094

Eierandelene er basert på vedtatte eierandeler i tråd med gjeldende selskapsavtale av 23.06.16. Selskapsavtalen sier imidlertid at eierandelene skal justeres hvert 5. år. I 2021 ble det derfor fremlagt sak for eierne med forslag om å gjøre endring i eierandeler. Dette ble vedtatt, men fordi eierne ikke har gjennomført endringen (status pr juni-2023) er det heller ikke foretatt oppdatering av eierandeler for fordelingen av garantiansvaret.

Årsresultat og selvkost

Utviklingen i selvkost henger nøye sammen med kostnads- og rentenivå og tilhørende prisutvikling. Innenfor rammene til selvkostforskriften benyttes selvkostfondene til å sørge for en noenlunde jevn prisutvikling over tid. Prisfastsettelsen og utviklingen i selvkost balanseres deretter opp mot likviditetsbehov inkludert vurdering av nivå på låneopptak. Årsresultatet blir en konsekvens av disse forutsetningene. Økte driftskostnader og økt rentenivå får fort store konsekvenser for selvkost. Innhentning av underdekning er nødvendig for å sikre tilstrekkelig likviditet, og innhentingen må starte tidlig nok for å være i tråd med regelverket for selvkost.

På Vann er de største investeringene tilknyttet det nye vannbehandlingsanlegget gjennomført. Prisøkning i 2024 bidrar til et positivt årsresultat, som igjen bidrar til å redusere underdekningen på selvkost fra tidligere år. Ved utgangen av 2026 er underdekningen inndekket inn i sin helhet. Om ikke det tilkommer større investeringsbehov, eller oppstår uforutsette forhold, så vil det gi grunnlag for å kunne sette ned igjen vannprisen fra 2027.

På Avløp bidrar prisøkning i 2024 både til positive årsresultater og synkende underdekning på selvkost. Ved å opprettholde prisen i 2025-2027 blir det positive årsresultater og grunnlag for overdekning på selvkost. Det er valgt å legge opp til overdekning i disse årene med tanke på å legge et grunnlag for å kunne håndtere investeringsbehovene som kommer som følge av nye krav om nitrogenrensing. I denne økonomiplanen er det bare inkludert investeringer til planlegging og uttesting. Hoveddelen med kostnader knyttet til bygging forutsettes å komme etter økonomiplanperioden.

På begge selvkostområdene er andelen kapitalkostnader økende, noe som gjør at selvkostberegningene blir relativt rentesensitive og risikoen for endringer i over-/underdekningen blir stor. Endres rentenivået i 2024 med ett prosentpoeng, vil selvkostfondene endres med henholdsvis ca. 8 mill. kr. på Vann og vel 5 mill. kr på Avløp.

Selvkostberegningene ser slik ut:

		Regnskap 2022	Budsjett 2023	Revidert budsjett 2023	Økonomi- plan 2024	Økonomi- plan 2025	Økonomi- plan 2026	Økonomi- plan 2027
VANN	Selvkostgrad dette året	81 %	93 %	99 %	109 %	109 %	110 %	100 %
	Saldo selvkostfond pr 01.01.	-3 138	-18 368	-18 368	-20 329	-13 450	-5 968	2 159
	Årets avsetning til selvkostfond/bruk av selvkostfond	-14 857	-5 972	-1 152	7 587	7 871	8 201	-193
	Kalkulatorisk rente på selvkostfond	-374	-867	-809	-708	-388	-75	81
	Saldo selvkostfond pr 31.12	-18 368	-25 207	-20 329	-13 450	-5 968	2 159	2 047
1) %-andel kapitalkostnader	63 %	59 %	67 %	67 %	67 %	67 %	66 %	
AVLØP	Selvkostgrad dette året	88 %	95 %	99 %	115 %	114 %	115 %	109 %
	Saldo selvkostfond pr 01.01.	-2 367	-16 038	-16 038	-17 875	-1 737	14 313	32 063
	Årets avsetning til selvkostfond/bruk av selvkostfond	-13 351	-6 107	-1 128	16 549	15 799	16 843	10 678
	Kalkulatorisk rente på selvkostfond	-320	-775	-709	-411	251	907	1 477
	Saldo selvkostfond pr 31.12	-16 038	-22 920	-17 875	-1 737	14 313	32 063	44 218
1) %-andel kapitalkostnader	42 %	42 %	44 %	45 %	46 %	46 %	49 %	
	Kalkulasjonsrente selvkost	3,54 %	4,06 %	4,27 %	4,28 %	4,08 %	3,99 %	3,95 %

1) Viser hvor stor andel kapitalkostnader utgjør av årets gebyrgrunnlag (Kapitalkostnader = avskrivninger + kalkulatoriske renter ihht. selvkostreglementet)

Detaljer om selvkost er omtalt under henholdsvis kapittel 3.2 Vann og 3.3 Avløp.

Årsresultatet ender som en konsekvens av dette med positive 22,9 mill. kr i 2024.

Årsresultatene forblir positive ut økonomiplanperioden.

Investeringer

Avdeling	Budsjett 2023	Rev.bud 2023	2024	2025	2026	2027	Sum 5-års periode
Vann	24 774	46 700	56 963	23 486	12 407	30 914	170 470
Avløp	25 860	18 233	49 434	42 924	64 909	29 837	205 337
VA-felles	5 214	4 714	1 510	750	750	703	8 427
Plan og prosjekt	-	300	-	-	-	-	300
Administrative fellestjenester/stab	425	425	425	425	425	425	2 125
Totalsum	56 272	70 372	108 332	67 585	78 491	61 878	386 659

Investeringsbudsjettene er kommentert av hver avdeling. Investeringsprogrammene er i tråd med investeringene som ligger inne i KDP – VA, med prioriterte tillegg fra nye saneringsplaner for transportanleggene både for Vann og Avløp. Investeringsbudsjettene omfatter også ledningsfornyelse. Det er imidlertid ikke fullt ut tatt høyde for investeringsbehov som følge nitrogenkrav fra 01.01.27, da hoveddelen knyttet til bygging vil komme etter utløpet av denne økonomiplanperioden.

2.3 BEMANNING

Antall ansatte

Avdeling	Revidert budsjett 2023 pr 31/12		Budsjett 2024 pr 31/12	
	Ansatte	Årsverk	Ansatte	Årsverk
Faste:				
Drift	29	28,8	31	30,8
Plan og prosjekt	17	17	16	16
Administrative fellestjenester/ Stab	9	9	8	8
Totalt	55	54,8	55	54,8
Midlertidige:				
Vikarer	0	0	0	0
Trainee	1	1	1	1
Lærlinger	3	3	3	3
Totalt inkl. midlertidige	59,0	58,8	59,0	58,8

Grunnlaget for vurdering av bemanningen i Hias er basert på vedtatte bemanningsprinsipper for selskapet.

I revidert budsjett for 2023 er det lagt inn ny stilling som automatiker. Ny driftsoperatørstilling ble tatt ut i revidert budsjett for 2023, men er lagt inn igjen i budsjettet for 2024. Fra 2024 er det også lagt inn ny stilling som mekaniker. Antall faste årsverk øker dermed med to i forhold til revidert budsjett for 2023. For administrative fellestjenester/stab er det en nedgang på en ansatt som følge av ansatt som går av med pensjon i slutten av 2023. Det blir ingen nyansettelse i denne stillingen da arbeidsoppgaver blir omfordelt på avdelingen. I 2024 er det en nedgang på en ansatt på Plan og prosjekt som følge av en ansatt som overføres til Drift, samtidig som en ansatt der går av med pensjon.

Som følge av at det har vært vanskelig å få tak i automasjonslærling høsten 2023 har selskapet pr i dag bare to lærlinger. Ambisjonen er imidlertid å ha tre lærlinger, dette er tatt høyde for i budsjettet. Det forutsettes også at selskapet til enhver tid har en trainee.

DEL 2 - AVDELINGSVISE BUDSJETT OG ØKONOMIPLANER

3.1 VANN OG AVLØP FELLES

Bemanning og kompetanse:

Det er viktig med tilstrekkelig kompetanse og kapasitet internt til å utføre nødvendige service og reparasjoner til riktig tid, slik at vi ikke kommer på etterskudd med vedlikehold. I budsjettet for 2024 er det lagt inn ekstra bemanningsbehov knyttet til slambehandling og mekaniker fra januar 2024.

Lærlinger

Hias er godkjent som lærebedrift i automatiseringsfaget, kjemiprosessfaget og industrimekanikerfaget. I økonomiplanen er det forutsatt at vi ånnethvert år tar inn én lærling i hvert av disse fagene. Inntak blir vurdert ut fra aktuelle søkere.

Vakt og beredskap

Dagens vaktordning er basert på oppringt hjemmevakt som har tilgang til støttepersonell og beredskapspersonell ved behov.

Investeringsoversikt for VA-felles

Investeringsplan (i 1000 kr)

Programområde	Prosjektområde	Budsjett 2023	Rev.bud 2023	2024	2025	2026	2027	Sum 5-års periode
Gjødselabrikk/ RA	Investeringsprosjekter	984	1 010	-	-	-	703	1 713
<i>Sum ansvar Plan og prosjekt</i>		<i>984</i>	<i>1 010</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>703</i>	<i>1 713</i>
Prosjekter internt i Drift	VA-felles	4 230	3 704	1 510	750	750	-	6 714
Total		5 214	4 714	1 510	750	750	703	8 427

Ubenyttet ramme fra 2022 er innarbeidet i prognose 2023 og økonomiplan 2024-2027.

Investeringsprosjekter renseanlegget

DP Reservevarmekilde for nytt vannbehandlingsanlegg og renseanlegget

Resterende arbeid er montering av elektrokjeler. Dette henger på kapasiteten til verksted. Det har blitt utført grep undervis i prosjektet som har ført til rimeligere løsninger, dermed forventes det at dette prosjektet vil gå under budsjett. Prognosen for prosjektet er derfor redusert med 1 mill. kr i forhold til forrige økonomiplan.

Bygge inn Kjørebbru/nye garasje plasser

I 2027 er det planlagt å bygge inn kjørebbru for opprettelse av nye garasje plasser.

(Resten av prosjektområdet «Investeringsprosjekter» er omtalt under 3.3 Avløp)

Øvrige investeringer VA-felles

Total investeringskostnad for prosjektet kaldt rørlager er 2,8 mill. kr, og dette er på samme nivå som forrige økonomiplan. Prosjektet skal etter planen gjennomføres i 2023. Rørlageret er planlagt etablert der gassoppgraderingsanlegget er lokalisert, og dette må avvikles før rørlageret kan etableres.

I økonomiplanperioden er det i tillegg forutsatt utskifting av biler, utstyr/verktøy til verksted og ny lift.

3.2 VANN

Investerings- og ledningsfornyelsesplanene for Hias vann er basert på følgende:

- Felles kommunedelplan vann og avløp 2014-2023 Hamar-Løten-Ringsaker-Stange
- Hovedplan vann 2010-2022
- Saneringsplan vann 2018-2029

Økonomi- og investeringsoversikt med kommentarer

1.000 kr	Regnskap 2022	Budsjett 2023	Revidert budsjett 2023	Budsjett 2024	2025	2026	2027
Driftsinntekter	62 087	82 620	82 620	93 600	93 600	93 600	84 600
Lønns- og personalkostnad	6 891	7 561	7 294	8 223	8 223	8 223	8 223
Avskrivninger	22 643	22 693	24 661	24 773	25 433	26 182	26 145
Andre driftskostnader	22 219	29 326	20 881	20 832	20 782	20 715	20 638
Sum driftskostnader	51 752	59 579	52 836	53 828	54 438	55 121	55 006
Driftsresultat	10 335	23 041	29 784	39 772	39 162	38 479	29 594
Finansinntekter	1 094	702	2 275	996	840	950	637
Finanskostnader	15 286	28 928	29 547	35 738	30 257	27 259	25 729
Sum finansinntekter/-kostnader	-14 192	-28 226	-27 272	-34 742	-29 418	-26 309	-25 092
Årets resultat	-3 857	-5 186	2 512	5 030	9 744	12 170	4 502
Selvkostgrad vann pr. år	80,7 %	91,9 %	98,6 %	108,8 %	109,2 %	109,6 %	99,8 %
Akk. Over-/underdekning	-18 368	-33 063	-20 329	-13 450	-5 968	2 159	2 047
Likviditetsbudsjett							
Årets resultat	-3 857	-5 353	2 512	5 030	9 744	12 170	4 502
+Avskrivninger	22 643	22 693	24 661	24 773	25 433	26 182	26 145
-Avdrag på lån	16 275	22 483	22 233	22 950	23 666	23 666	23 833
+Låneopptak	35 700	15 000	12 800	43 000	-	-	10 000
-Avsetninger pr 31.12	2 503	1 098	2 503	-	-	-	-
-Investeringer	23 858	24 774	46 700	56 963	23 486	12 407	30 914
Endring likviditet	11 851	-16 015	-31 462	-7 110	-11 976	2 279	-14 100

Gjennomsnittlig vannleveranse de siste to årene har vært på ca. 6,0 mill. m³. På bakgrunn av dette, og med kunnskap om lekkasjesituasjonen i tillegg til ambisjonsnivået for ledningsfornyelse i kommunene og Hias, forutsettes budsjettet vannleveranse pr. år uendret på 6,0 mill. m³ for perioden fra 2024 og fremover.

Priser, inntekter og avgifter til kommunene

Med kostnadsøkninger, spesielt knyttet til renter, og tilhørende press på selvkost og likviditet er det nå behov for å øke prisen i starten av denne økonomiplanen. I økonomiplan for 2023-2026 var det lagt opp til prisøkning på 10 % i 2024 og 5 % i 2025. Utviklingen i selvkost og likviditet gjør det nødvendig med ytterligere prisøkning i 2024. Prisøkning fra i 2023 til 2024 blir dermed på 13 % i denne økonomiplanen. Deretter holdes uendret fra 2024 til 2026 før prisen settes ned 10 % i 2027. Vannprisen vil med dette være 14,10 kr pr m³ ved utgangen av 2027 (i 2024-

kroner). I fjorårets plan var forutsatt vannpris ved utgangen av 2026 15,85 kr pr m³ (i 2023-kroner).

Oppsummert er det lagt inn følgende forutsetninger:

	Budsjett 2023	Revidert budsjett 2023	Budsjett 2024	2025	2026	2027
Budsjettert mengde (mill. m ³)	6	6	6	6	6	6
Avgift fra kommunene (1000 kr.)	82 620	82 620	93 600	93 600	93 600	84 600
Vannpris kr/m ³	13,77	13,77	15,60	15,60	15,60	14,10

Beregnet vannpris gjelder ved budsjettert mengde vann.

Driftskostnader

Driftskostnadene for 2024 øker med 1 mill. kr (1,9 %) sammenlignet med revidert budsjett for 2023. Lønns- og personalkostnader er økt med 0,9 mill. kr i forhold til revidert budsjett for 2023 som følge av vann sin andel av driftsoperatørstilling og mekanikerstilling, i tillegg til generell lønnsvekst i tråd med forutsetningene. De årlige avskrivningene ligger relativt stabilt i økonomiplanperioden med en liten økende trend fram til 2026 som følge av ferdigstillelse av investeringsprosjekter. Andre driftskostnader er opprettholdt på nivå med revidert budsjett 2023.

Finans

I økonomiplanperioden er det lagt opp til en prisøkning i 2024, for å redusere underdekningen på selvkost. For perioden 2025-2026 holdes prisen på 2024-nivå, for så å bli noe redusert i 2027. Dette medfører en bedret likviditet, og 43 % av investeringene i perioden må lånefinansieres.

Det er i snitt forutsatt 30 års tilbakebetaling av lån, tilsvarende investeringenes forventede avskrivningstid. Økt lånerente kombinert med nye lån, hovedsakelig i 2024, medfører en forventet økning i rentekostnader i 2024. Utover i perioden reduseres rentekostnadene i takt med forventet lavere rentenivå og redusert restgjeld som følge av betalte avdrag. Restgjeld er forventet å være på sitt høyeste i 2024 med 718,6 mill. kr.

Årsresultat og selvkost

På Vann er de største investeringene i tilknytning til det nye vannbehandlingsanlegget gjennomført, og en prisøkning i 2024 vil bidra til et positivt årsresultat, noe som igjen reduserer underdekningen på selvkost fra tidligere år. Ved utgangen av 2026 er underdekningen inndekket inn i sin helhet. Gitt at det ikke oppstår uforutsette forhold så vil det gi grunnlag for å kunne sette ned igjen vannprisen i perioden fra 2027.

Som følge av stor andel kapitalkostnader er imidlertid selvkostberegningene på Vann svært rentesensitive. Dette innebærer stor risiko for endringer i over-/underdekningen. Endres rentenivået i 2024 med ett prosentpoeng, vil selvkostfondet på Vann endres med ca. 8 mill. kr.

Investeringer

Investeringsplan (i 1000 kr)

Programområde	Prosjektområde	Budsjett 2023	Rev.bud 2023	2024	2025	2026	2027	Sum 5-års periode
Vannforsyning	Etablering av fibersamband	1 372	1 632	100	-	-	-	1 732
	Hamar nord - Frøbergsberget	727	2 125	-	-	2 200	6 000	10 325
	Midtstranda - Hubred	9 840	2 500	15 390	18 456	6 000	14 376	56 722
	Nytt Hias VBA	4 336	31 411	-	500	-	-	31 911
	Stange - Tangen	-	-	-	-	-	-	-
	Trykksoner	-	-	1 716	-	-	-	1 716
	Utestasjoner	-	-	3 281	-	-	-	3 281
Sanering og rehabilitering vann	Sanering og rehabilitering	7 273	7 506	10 158	4 080	3 757	10 288	35 789
Overtakelse anlegg fra Hamar kommune	Heggvin Næringspark			25 544				
Sum ansvar Plan og prosjekt		23 549	45 175	56 188	23 036	11 957	30 664	141 476
Prosjekter internt i Drift	Vann	1 225	1 525	775	450	450	250	3 450
Total		24 774	46 700	56 963	23 486	12 407	30 914	144 926

Ubenyttet ramme fra 2022 er innarbeidet i prognose 2023 og økonomiplan 2024-2027.

Etablering av fibersamband

Prosjektområdet er forankret i Hias' hovedplan for kommunikasjon. Prosjektområdet skal sørge for at det opprettes fibersamband for rask og sikker styring og overvåking av vannforsynings- og avløpsanleggene.

- Prioritet 1: Det opprettes en sammenhengende linje med egne fiberkabler på strekningen Hias Renseanlegget, (Hovedsentral)-Arstad-Åkersvika-Flagstad-Nydal-Furuberget-Nedre Furuberget pumpestasjon og videre til Børstad pumpestasjon og Hubred høydebasseng.
- Prioritet 2: Det opprettes fibersamband mellom Stange vannbehandlingsanlegg og Grønstad høydebasseng.
- Prioritet 3: Det etableres fibersamband mellom Arstad pumpestasjon og Grønstad høydebasseng.
- Prioritet 4: Hias renseanlegg – Nedre Furuberget pumpestasjon, (sjøkabel).

Nødvendige anlegg for etablering av fibersamband prioritert 1 er under utførelse, og er planlagt ferdigstilt i 2023, med unntak av koblingen ved Vien. Her får vi ikke tilgang som følge av pågående konflikt mellom Nye Veier og Miljømyndighetene. Gjennomføringen av denne koblingen er derfor lagt til 2024. Fiber til Hubred høydebasseng og Børstad pumpestasjon er imidlertid lagt etter 2027 fordi trekkerør først blir lagt når nye ledninger etableres. Dette vil ikke være ferdig lagt før etter 2027. Anlegg for etablering av prioritert 2, 3 og 4 er lagt inn etter økonomiplanperioden. Total investering for prosjektområdet er beregnet til kr 8,7 mill. kr, hvor kr 3 mill. kr ligger inne i økonomiplanperioden. Dette er på samme nivå som forrige økonomiplan. Prognosen for anlegg med utførelse etter 2026 er på hovedplannivå, og det er derfor knyttet stor usikkerhet til disse.

Hamar Nord – Frøbergsberget – Nydal

Prosjektområdet inngår i gjennomføring av hovedplan vannforsyning, som ble vedtatt av styret i 2011 og revidert i 2012.

Prosjektområdet er også forankret i felles kommunedelplan 2014-2023.

Prosjektområdet omfatter anlegg som skal sikre vannforsyningen til nye utbyggingsområder for bolig og næringsvirksomhet (Hamar Nord, Stafsberg, Nydal og Trehørningen). Prosjektene omfatter nytt høydebasseng, pumpestasjoner, trykksoner og overføringsledninger. Flere delprosjekter er avsluttet og andre pågår. Bygging av høydebasseng er skjøvet frem i tid, med oppstart planlegging i 2026. Dette er en endring i forhold til felles kommunedelplan hvor høydebassenget lå inne fra 2021 til 2023.

Total investering for prosjektområdet er beregnet til 95,2 mill. kr, hvor 73,4 mill. kr ligger inne i økonomiplanperioden. Prognosen etter 2027 utgjør 21,8 mill. kr. I forhold til forrige økonomiplan er investeringskostnaden på samme nivå. Prognosen for delprosjekter som ikke er startet opp enda er på hovedplannivå, og det er derfor knyttet stor usikkerhet til disse.

Midtstranda – Hubred

Prosjektområdet inngår i gjennomføring av hovedplan vannforsyning, som ble vedtatt av styret i 2011 og revidert i 2012.

Prosjektområdet er også forankret i felles kommunedelplan 2014-2023. For prosjekter

som ikke er igangsatt, er kostnadsoverslagene på hovedplannivå og forprosjektnivå og det er derfor knyttet usikkerhet til disse.

Prosjektområdet omfatter etablering av vannledning fra Bekkelaget over Midtstranda til Ridabu, vannledning fra Ridabu til Hubred, vannledning fra Midtstranda til Børstad og utvidelse av Hubred høydebasseng. Behov for økt bassengvolum for sone Hubred har medført flytting av bassengvolum fra sone Hamar nord. Dette er en endring i forhold til felles kommunedelplan.

Flere delprosjekter er ferdigstilt. Ledning mellom Ridabu og Hubred er planlagt bygd i tre etapper, hvor to gjennomføres etter økonomiplanperioden.

Behov for økt vannmengde mot Løten som følge av etablering av Heggvin Næringspark og gjennomførte nettberegninger i forbindelse med prosjektet, har avdekket behov for å øke dimensjonen på ledning fra Ridabu til Hubred fra DN 400 til DN 500. Videre er det avdekket at etappe 2 av ledningsanlegget må etableres så snart som mulig for å ha tilstrekkelig kapasitet for leveranse til Heggvin. Det er også avdekket at etappe 1 av ledningsanlegget må etableres før 2030 og planlegging forutsettes å starte opp i 2027. I gjeldende økonomiplan ligger etappe 2 til gjennomføring i 2022-til 2024. Oppstart av prosjektet er forsinket, og gjennomføres i 2023/2024/2025. Videre er lengden på

etappe 2 økt med 450 meter for å unngå anleggsarbeid på samme jorde i to omganger. Etappe 3 er redusert tilsvarende.

Planlegging for bygging av nytt Hubred HB er forutsatt med oppstart i 2025, med oppstart bygging i 2026.

Investeringskostnaden for prosjektområdet er beregnet til 189,2 mill. kr, hvorav 119,4 mill.kr ligger inne i økonomiplanperioden. Prognose etter 2027 utgjør 69,8 mill. kr. I forhold til forrige økonomiplan er investeringskostnaden for prosjektområdet økt med 20 mill. kr. Årsaken til dette er følgende:

- Det er avdekket at enhetspriser som er benyttet for Hias DN 400 vannledning ledning fra Ridabu til Hubred er for lave, og dette har ført til en økning av budsjettet på 6,4 mill. kr.
- Behov for økt vannmengde mot Løten som følge av etablering av Heggvin Næringspark har avdekket behov for å øke dimensjon på ledning fra Ridabu til Hubred fra DN 400 til DN 500. Dette har ført til en økning i budsjettet på 9,4 mill. kr.
- Prisstigning på 4,1 mill. kr fra 2023 til 2024.

Nytt Hias Vannbehandlingsanlegg

Prosjektområdet har som hovedformål å oppfylle drikkevannsforskriftens krav om tilstrekkelige hygieniske barrierer i vannbehandlingen mot bakterier, virus og parasitter. I tillegg til vannbehandlingsanlegget inngår

overføringsledninger og nødvendige pumpestasjoner for tilknytning til eksisterende overføringsnett, i prosjektområdet. Prosjektområdet er videre forankret i felles kommunedelplan 2014-2023. Det nye vannbehandlingsanlegget ble satt på drift mot nettet med korte inntaksledninger i mars 2022.

Anleggsarbeidene knyttet til forlengelse av inntaksledningene var opprinnelig planlagt ferdigstilt i løpet av 2022. Ved senkning av hovedinntaket havarerte ledningen, og den ligger på bunnen av Mjøsa. Hias' standpunkt er at EB Marine er ansvarlig for havariet, og dette har vært utgangspunktet i forhandlinger med EB Marine. I juli ble det inngått en forliksavtale, og ledningen skal ferdigstilles innen utløpet av året.

Hias har sendt inn anbefaling til Statsforvalteren om å la den havarerte inntaksledningen bli liggende i Mjøsa. Hias' anbefaling er underbygget med en risikovurdering. Hias har ikke mottatt svar fra Statsforvalteren.

Total investering for prosjektområdet er på 437,7 mill. kr. Dette er en reduksjon i forhold til forrige økonomiplan på 11,0 mill. kr som følge av besparelse i forhold til budsjett for byggentreprisen. Det er ikke tatt høyde for følgende i gjeldende budsjett:

- Økte kostnader som følge av et eventuelt pålegg fra Stadsforvalteren om fjerning av havarert inntaksledning i Mjøsa med påfølgende avhending.

Styrke forsyningen til Tangen

Prosjektet omfatter utredning og utbygging av ledningsanlegg, høydebasseng og pumpestasjoner for å sikre tosidig forsyning til områdene Gata - Tangen. I felles kommunedelplan er det lagt opp til interkommunalt eierskap av eksisterende og nye forsyningsanlegg i denne ringen. Endret eierskap og etablering av nyanlegg forutsettes først utført når tilrettelegging for en større utbygging i Tangen-området blir gjennomført. I felles kommunedelplan ble det lagt inn midler for oppstart av prosjektet i 2022/2023.

Total investering for prosjektområdet er 142,3 mill. kr, hvorav 1,6 mill. kr gjelder ferdigstilte prosjekter. Prognosen etter 2027 utgjør 140,7 mill. kr. Dette er på samme nivå som forrige økonomiplan. Det er ikke realistisk med oppstart av prosjektet som forutsatt i felles kommunedelplan, og utbyggingen av ring Tangen er forutsatt etter økonomiplanperioden. Beregnet investeringskostnad er på skisseprosjektnivå, og det er knyttet stor usikkerhet til prognosen.

Nytt trykksonesystem

Prosjektområdet inngår i gjennomføring av hovedplan vannforsyning, som ble vedtatt av styret i 2011 og revidert i 2012. Prosjektområdet er også forankret i felles kommunedelplan 2014-2023.

Nytt trykksonesystem skal gi et mer energioptimalt system med riktige trykkforhold i nettet, god utnyttelse av bassengvolumer og forhindre for høyt trykk i nedre del av Hamar ved ensidig forsyning fra Stange og ved forsyning fra nytt vannbehandlingsanlegg på Nordsveodden.

Fase 1, etablering av manuell stengeplan for nedre sone i Hamar, og fase 2, dele nedre sone i Hamar permanent, er gjennomført. Fase 3, permanent deling av dagens trykksone i nedre Bekkelaget, er planlagt gjennomført i 2024, og vil utføres i nært samarbeid med Stange kommune.

Total investering for prosjektområdet er beregnet til 9,4 mill.kr, noe som er på nivå med forrige økonomiplan. Prognosen for etablering av trykksone fase 3 er på hovedplannivå, og det er derfor knyttet stor usikkerhet til denne.

Utestasjoner

Utbyggingen av Heggvin Næringspark og datalagringsssenter medfører at Hias må oppgradere og øke kapasiteten ved pumpestasjonene Hubred, Lageråa, Tofsrud og Vensli. Kostnadene for dette skal dekkes av utbygger Green Mountain. Stasjonene Lageråa, Tofsrud og Vensli har behov for bygningsmessig vedlikehold, som nytt tak, skifte av kledning og fjerning av asbestementplanter i vegger og tak. Dette utføres samtidig med kapasitetsøkningen. Videre er det nødvendig med mindre tiltak for å bedre skallsikringen for Opsahl og Østås høydebasseng. (Østås

høydebasseng er i dag Hamar kommunes anlegg, men det er besluttet å overføre eierskapet til Hias.) Kostnader til bygningsmessig vedlikehold og oppgradering av skallsikringen kan ikke belastes Green Mountain, og det er lagt inn 2,9 mill. kr i 2024 for å ta høyde for dette. Prognosen for rehabiliteringsarbeidene er på skisseprosjektnivå, og det er knyttet usikkerhet til denne.

Total investering for prosjektområdet er beregnet til 41,1 mill. Kr, hvor 2,9 mill. kr ligger inne i økonomiplanperioden og ferdigstilte prosjekter utgjør 38,3 mill. kr.

Sanering og rehabilitering av vannledninger

Prioriteringene i prosjektområdet bygger på saneringsplanen vann 2018-2029 og felles Kommunedelplan VA. Grunnet Heggvin næringspark med dertil forandring av rammebetingelser for vannleveranser, er det nødvendig å foreta noen endringer i prioriteringene i saneringsprosjekter for vann de neste årene. Dernest viser nettmodell vann at ny og større vannledning mot Hubred høydebasseng er det viktigste prosjektet for vannsikkerheten i regionen, og må prioriteres før øvrige saneringsprosjekter.

På grunn av meget høy aktivitet i Hias, med nytt vannverk, nytt biotrinns på Hias renseanlegg og dobbeltsporet jernbane, har det vært en lengre periode med begrensede ressurser. Dette har ført til utsettelse av

prosjekter opp mot tiltenkt gjennomføring i saneringsplan vann.

For økonomiplanperioden 2024-2027 vil det, basert på overnevnte forhold, bli en noe justert prioritering av prosjektene. Det har vært en intern diskusjon med programansvarlig vann, driftsleder og modellansvarlig vann for å prioritere prosjekter.

For å prioritere de riktige saneringsprosjektene videre fremover, er det viktig å få på plass en ny hovedplan vann med mer detaljert og oppdatert vannmodellering.

I Økonomiplan 2024-2027 er det lagt inn en forventet prisstigning på 3,3 % på de fleste prosjektene.

Pågående prosjekter:

Det er kun **E6-Arneberg** som er satt i gang, og som vil pågå videre i økonomiplanperioden. E6-Arneberg er et fellesprosjekt med Stange kommune. Ekspropriasjonssak er endelig avklart vedr. det å kunne tiltre arealer, mens selve skjønnsdelen med kostnadsoppgjør fortsatt er uavklart. Hias' vannledning må være satt i drift senest 1. april 2024 på grunn av vannsikkerhet og andre tiltak i nettet for å sikre vann til Heggvin næringspark. Kostnader er justert opp mer enn 3,3 % grunnet risiko vedr. ekspropriasjonssak og kostnadsdeling med Stange kommune og økt antall Hias-kummer.

Planlagte prosjekter i økonomiplan perioden:

Under følger en beskrivelse av planlagte prosjekter i prioritert rekkefølge:

Prosjektet **Høyvangvegen/Midtvangvegen** var opprinnelig planlagt i Saneringsplan vann i perioden 2025-2027. Det foreslås nå å splitte prosjektet i ulike faser, der de dårligste delene av nettet tas først. Så antas det en videre trinnvis sanering etter hvert som delstrekk blir saneringsmodne. I første omgang splittes prosjektet i fase 1 og fase 2. **Høyvangvegen/Midtvangvegen fase 1** er lagt inn i økonomiplanen i 2025 med utblokking av ca. 670m ledning.

Høyvangvegen/Midtvangvegen fase 2 er flyttet til etter økonomiplanperioden.

Prosjektet **Løten Brenneri-Løten kirke-Vensli** var i henhold til saneringsplan vann tiltenkt gjennomført i 2024-2026, men grunnet kapasitetsutfordringer internt er prosjektet flyttet til 2025-2027. Dette opprettholdes i ny plan. Dette prosjektet kan også være godt egnet for NoDig. Prosjektet må av kapasitetsmessige grunner prioriteres opp sammenlignet med andre saneringsprosjekter.

Skjelve-Bjørnstad prosjektet var opprinnelig planlagt gjennomført i perioden 2021-2023, men grunnet kapasitetsutfordringer internt var prosjektet flyttet ut til 2024-2026 i forrige økonomiplan. På grunn av Heggvin næringspark og nye nettmodelleringer flyttes prosjektet ytterligere ut i tid, og er nå satt opp i perioden 2027-2029. Strekket skal rehabiliteres grunnet delvis dårlig ledning, dårlige kummer og behov for oppdimensjonering av ledning for fremtidig vannbehov. Prosjektet er tiltenkt som et NoDig-prosjekt.

Prosjektene **Furubergveien/Utfarten - krysset Furubergv/Måsabekkv. og Holsvegen – Ingeberg Pumpestasjon**, som lå inne i forrige økonomiplan, er flyttet til etter økonomiplan perioden.

Øvrige investeringer Vann

Utover generell rehabilitering av bygningsmassen er det i perioden satt av midler til utskifting av PLS (programmerbar logisk styring) og pumper.

3.3 AVLØP

Investerings- og ledningsfornyelsesplanene for Hias avløp er basert på følgende dokumenter:

- Felles kommunedelplan vann og avløp 2014-2023 Hamar-Løten-Ringsaker-Stange
- Skisseprosjekt for oppgradering og rehabilitering av renseanlegget 2011
- Hovedplan transportsystemet for avløp 2014

Økonomi- og investeringsoversikt med kommentarer

1.000 kr	Regnskap 2022	Budsjett 2023	Revidert budsjett 2023	Budsjett 2024	2025	2026	2027
Driftsinntekter	108 254	135 834	134 204	141 821	140 821	140 821	140 821
Lønns- og personalkostnad	20 677	22 682	21 882	24 670	24 670	24 670	24 670
Avskrivninger	27 742	32 743	31 742	28 385	29 586	28 680	34 872
Andre driftskostnader	55 887	66 643	58 457	51 209	50 059	49 418	49 014
Sum driftskostnader	104 307	122 068	112 081	104 264	104 315	102 768	108 556
Driftsresultat	3 947	13 767	22 123	37 556	36 506	38 052	32 265
Finansinntekter	276	1 145	-237	751	1 208	843	1 132
Finanskostnader	9 176	16 571	16 549	20 396	18 126	17 337	16 555
Sum finansinntekter/-kostnader	-8 899	-15 426	-16 786	-19 645	-16 918	-16 494	-15 423
Årets resultat	-4 952	-1 659	5 337	17 912	19 588	21 559	16 841
Selvkostgrad avløp pr. år	87,8 %	95,0 %	99,1 %	114,8 %	114,0 %	115,1 %	109,1 %
Akk. Over-/underdekning	-16 038	-28 385	-17 875	-1 737	14 313	32 063	44 218
Likviditetsbudsjett							
Årets resultat	-4 952	-1 932	5 337	17 912	19 588	21 559	16 841
+ Avskrivninger	27 742	32 743	31 742	28 385	29 586	28 680	34 872
- Avdrag på lån	17 113	18 469	18 052	18 045	19 229	20 162	20 845
+ Låneopptak	21 000	25 000	-	46 000	25 000	31 000	10 000
- Avsetninger pr 31.12	5 160	1 098	7 022	-	-	-	-
- Investeringer	31 198	25 860	18 233	49 434	42 924	64 909	29 837
Endring likviditet	-9 681	10 384	-6 228	24 817	12 021	-3 833	11 031

Med kunnskap om lekkasjesituasjon og ambisjonsnivå for ledningsfornyelse i kommunene og Hias forutsettes det en avløpsmengde per år på 7,5 mill. m³ i hele økonomiplanperioden.

Priser, inntekter og avgifter til kommunene

Pr i dag kommer 90 % av inntektene på Avløp fra avgifter fra kommunene for mottak av avløp, mens de resterende inntektene er relatert til septik og slam. Fra 2024 er det planlagt å avvikle salg av biogass til fordel for gassmotor til strømproduksjon. Årlige inntekter faller da bort, men gassmotoren vil innebære vesentlig reduserte strømkostnader. I tillegg vil solcelleanlegg i økende grad fra 2024 bidra til redusert behov for kjøp av strøm. Fremover forventes det at ferdigstillelse av prosjektene knyttet til oppgraderingen av biotrinnet og fosforgjenvinningen også vil gi inntekter, gjennom bedre muligheter for å få utnyttet ressursene i avløpet. Hva og hvor mye dette kan bli, er foreløpig usikkert, og det er derfor i begrenset grad tatt høyde for i økonomiplanen. Inntekter utover avgifter til kommunene utgjør ved utgangen av perioden 12,5

mill. kr. Det vil si at inntekter utover avgifter fra kommunene vil utgjøre ca. 9 % av de totale inntektene for Avløp.

For Avløp var det i økonomiplanen for 2023-2026 forutsatt en prisøkning på 5 % fra 2023 til 2024, og deretter uendret avløpspris fra 2024 til 2026. Denne økonomiplanen legger opp til prisøkning på 6,5 % fra 2023 til 2024, men holdes deretter uendret i perioden fra 2025 til 2027. Avløpsprisen vil med dette være 17,11 kr pr m³ fra 2024 og ut økonomiplanperioden (i 2024-kroner). I fjorårets plan var forutsatt avløpspris ved utgangen av 2026 16,86 kr pr m³ (i 2023-kroner).

Oppsummert er det lagt inn følgende prisforutsetninger:

	Budsjett 2023	Revidert budsjett 2023	Budsjett 2024	2025	2026	2027
Budsjettert mengde (mill. m ³)	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5
Avgift avløp fra komm. (1000 kr.)	120 450	120 450	128 325	128 325	128 325	128 325
Avløpspris kr/m ³	16,06	16,06	17,11	17,11	17,11	17,11
Slam fra Ringsaker kr/t TS	10 295	10 295	10 965	10 965	10 965	10 965
Septik kr/m ³	334	334	356	356	356	356
Avløp fra tette tanker kr/m ³	61	61	65	65	65	65
Fettslam kr/m ³	2 610	2 610	2 780	2 780	2 780	2 780

Beregnet avløpspris gjelder kun ved budsjettert mengde avløpsvann.

Driftskostnader

Driftskostnadene for 2024 reduseres med 7,8 mill. kr (7 %), sammenlignet med revidert budsjett for 2023. Lønns- og personalkostnader er økt med 2,8 mill. kr i forhold til revidert budsjett 2023. Det er tatt høyde for generell lønnsvekst i tråd med forutsetningene, samtidig som den tidligere forutsatte (men fortsatt ubesatte) stillingen som driftsoperatør på avløp er tatt inn igjen i budsjettet for 2024 sammen med ny mekanikerstilling. Utover normale avskrivninger er det i revidert budsjett 2023 forutsatt nedskrivning av oppgraderingsanlegget på 4,4 mill. kr knyttet til gassoppgraderingsanlegget ved overgang til gassmotor. Dette er et engangsbeløp, og sum avskrivninger reduseres med 3,4 mill. kr fra 2023 til 2024 sammenlignet med revidert budsjett 2023.

Andre driftskostnader reduseres med 7,2 mill. kr i forhold til revidert budsjett for 2023. Av dette utgjør reduserte energikostnader 4,6 mill. kr som følge av produsert strøm fra gassmotor og produsert strøm fra solcelleanlegg på blokk 1. Investeringen i gassmotor og solceller forventes å redusere behovet for kjøpt strøm med 3,15 GWh fra 2024. Investeringer i solcelleanlegg fortsetter utover i økonomiplanperioden og det forventes at reduksjon i behovet for kjøpt strøm

er på 3,75 GWh ved utgangen av 2027. Øvrige endringer er i hovedsak knyttet til mindre bruk av interne ressurser og anskaffelser i driftskostnadsprosjekter.

Finans

I økonomiplanperioden er det lagt opp en prisøkning i 2024, for å starte oppbygging av selvkostfondet, slik at vi unngår en stor prisøkning når de store investeringene på nitrogenrensing starter. På grunn av lav likviditet på selvkostområdet er det likevel behov for å lånefinansiere 60 % av investeringene i økonomiplanperioden. Totalt nye låneopptak på 112 mill. kr er fordelt utover på alle fire årene i økonomiplanperioden.

Det er i snitt forutsatt 30 års tilbakebetaling av lån, tilsvarende investeringenes forventede avskrivningstid. Stigende rentenivå kombinert med nye lån gir økt rentekostnad på 3,8 mill. kr. fra 2023 til 2024. Forventet lavere rente og nedbetalt gjeld gjør at rentekostnaden forventes å synke noe utover i økonomiplanperioden. Restgjeld er beregnet til å være på sitt høyeste i 2026 med 424,5 mill. kr.

Årsresultat og selvkost

På Avløp bidrar prisøkning i 2024 både til positive årsresultater og synkende underdekning på selvkost. Ved å opprettholde prisen i 2025-2027, blir det positive årsresultater og grunnlag for overdekning på selvkost. Det er planlagt overdekning i disse årene med tanke å legge et grunnlag for å kunne håndtere investeringsbehovene som kommer som følge av nye krav om nitrogenrensing. I denne økonomiplanen er det bare inkludert investeringer til planlegging og uttesting. Hoveddelen med kostnader knyttet til bygging forutsettes å komme etter økonomiplanperioden.

Andel kapitalkostnader er økende på Avløp. Dette bidrar til at selvkostberegningene blir mer rentesensitive. En endring i rentenivået på ett prosentpoeng i 2024 bidrar til en endring i selvkostfondet på Avløp med vel 5 mill. kr.

Investeringer

Investeringsplan (i 1000 kr)

Programområde	Prosjektområde	Budsjett 2023	Rev.bud 2023	2024	2025	2026	2027	års periode
Gjødselbrikken/ RA	Investeringsprosjekter	4 500	11 466	14 399	5 350	11 741	5 199	48 156
	Nitrogenrensing	8 000	350	13 150	17 500	28 300	1 000	60 300
Sanering og rehabilitering avløp	Ledningsnett	9 611	3 217	8 698	16 811	8 345	9 015	46 086
	Pumpestasjoner	394	200	330	1 963	13 223	13 623	29 339
Overtakelse anlegg fra Hamar kommune	Heggvin Næringspark			9 757				
Sum ansvar Plan og prosjekt		22 505	15 233	46 334	41 624	61 609	28 837	183 881
Prosjekter internt i Drift	Avløp	3 355	3 000	3 100	1 300	3 300	1 000	11 700
Total		25 860	18 233	49 434	42 924	64 909	29 837	195 581

Ubenyttet ramme fra 2022 er innarbeidet i prognose 2023 og økonomiplan 2024-2027.

Investeringsprosjekter renseanlegget*Solceller renseanlegget*

Prognose for investeringen øker fra 10,7 mill. kr til 21,5 mill. kr i økonomiplanperioden. Økningen skyldes at rehabilitering av takflatene på Blokk 2 og 3 nå er lagt inn i prosjektet. Prosjektering og installasjon av solceller vil foregå i perioden 2023 – 2027. Muligheten for å samkjøre blokk 1 med installasjonen av solceller på nytt vannbehandlingsanlegg undersøkes, og dette vil vurderes gjennomført dersom det viser seg økonomisk lønnsomt. Det arbeides p.t. med Caverion for å komme frem til et omforent grunnlag som legges frem for Styringsgruppen i 2. tertial 2023. Installasjon av solceller på renseanlegget er også med å danne grunnlaget for tilsagnet om strømstøtte (totalt 1,6 mill. kr for Hias).

DP Fosforgjenvinning

Total Investeringskostnad for prosjektet er beregnet til 31,7 mill. kr, og prosjektet vil avsluttes i 2023. Dette er en økning på 0,9 mill. kr fra forrige økonomiplan.

Automasjonsentreprisen vil overstige budsjett. Hovedårsaken er økte priser i markedet. Interntimesforbruk vil overstige budsjett, og hovedgrunnen her er forsinket ferdigstilling. Hias har ikke fått kostnadskrav på de varslene vi har mottatt fra ENWA. Derfor er det for tidlig å si hva den totale prognosen i prosjektet blir før ENWA kommer med sine krav, som må ses i sammenheng med hva de skylder Hias i dagmulktbøter.

DP Ny Forbehandling

Total investeringskostnad for tiltaket er foreløpig beregnet til 21,5 mill. kr, hvor hele beløpet er flyttet til etter økonomiplanperioden. Bakgrunnen for dette er at det er lite formålstjenlig å gjøre store endringer i forbehandling før man kjenner resultatene av nitrogenfjerningen på renseprosessen hos Hias.

Utnyttelse av Biogass

Anskaffelsesprosessen viser at det har vært en markant prisøkning, og at Hias må legge til grunn at ny gassmotor vil koste 5-6 mill. kr. Prisen for gassrensing har også steget, og det anbefales at budsjettet også økes her. Styringsgruppen har derfor besluttet å øke budsjettet med 3 mill. kr til 10 mill. kr. Prosjektet fremstår fortsatt som meget lønnsomt, selv med dagens anslag på fremtidige strømpriser. Økonomiplanen legger til grunn 7 mill. kr i 2023 og resterende i 2024, i tråd med estimert ferdigstilling.

Nitrogenrensing

Hias mottok i slutten av mars 2023 varsel om nitrogenrensekrav på 70 % av statsforvalteren. Statsforvalteren informerte i sitt brev om at de ville innføre kravet senest fra 2026 i forbindelse med den ordinære revisjonen av utslippstillatelsen. Statsforvalteren gjorde også Hias oppmerksom på at kravet ved denne revisjonen også ville kunne bli skjerpet fra 70 % til 85 %.

Med bakgrunn i dette har det blitt utarbeidet en gjennomføringsplan for å møte kravet. Hias' målsetning er å klare 70 % rensing i løpet av 2030. Dette betyr at andre større prosjekter som ikke er kritiske for driften eller bidrar til nitrogenfjerning utsettes, mens nye prosjekter som understøtter nitrogenkravet kommer til. Foreløpige anslag gir et investeringsbehov på 60 mill. kr i økonomiplanperioden. De store investeringsprosjektene kommer i perioden 2028-2030. Et foreløpig estimat (P50) gir et investeringsbehov for hele perioden frem mot 2030 på 370 mill. kr.

Større enkeltprosjekter som ligger innenfor økonomiplanperioden, kan oppsummeres til følgende:

Rehabilitering av Linje 6

Resultatmålet er å rehabilitere linje 6 med nye bærere og brikkeflyttere med sidestrømsteknologi for nitrogenfjerning. Prosjektet lå også inne i forrige økonomiplan. Det var i det opprinnelige budsjettet ikke tatt inn nitrogenrensing, men kun tilrettelegging. Siden vi mottok kravene i slutten av mars 2023, har omfanget i prosjektet økt og dermed også kostandene.

Prosjektet er estimert med en kostnadsramme på 16 mill. kr, hvor hele summen ligger innenfor økonomiplanperioden.

FP Nitrogenrensing returstrøm

For å oppnå 70 % rensing av nitrogen i Hias uten bruk av tradisjonelle metoder (N/DN), noe som er meget kostnad- og ressurskrevende, må Hias se på teknologier som reduserer nitrogeninnholdet i sin returstrøm. Returstrømmen står for 15-20 % av den totale nitrogenbelastningen på renseanlegget. Forprosjektet har til formål å konkludere med riktig teknologivalg for returstrømrensing og skissere de videre utbyggingstrinn og teknologivalg. Forprosjektet vil gjennomføres i 2023/2024, og har en kostnadsramme på 0,8 mill. kr.

DP Nitrogenrensing returstrøm

Hias har mottatt budsjettkostnader for slik teknologi som strekker seg opp til 75 mill. kr. Siden skisseprosjekt og forprosjekt ikke er gjennomført, ligger usikkerheten på kostandene til detaljprosjekt på 50 %. Estimert prognose settes til 40 mill. kr. Kostnadene er lagt inn med 12 mill. kr i 2025 og 28 mill. kr i 2026.

Utviklingsprosjekter

Da utviklingsressursene vil bli fokusert mot nitrogenfjerning, er alle andre initiativer foreløpig lagt på is, og forbruket i prosjektområdet er fjernet fra økonomiplanen.

Sanering og rehabilitering avløp

Prioriteringer i prosjektområdet er basert på Hovedplan avløp transportsystemet 2020-2030 og Felles kommunedelplan VA.

Investeringstakten på avløpsområdet er tatt ned betraktelig i ny økonomiplan.

Sammenlignes økonomiplanperioden 2023-2026 med perioden 2024-2027, er kostnadene i ny økonomiplan totalt tatt ned 37,9 mill. kr. Muligens vil investeringene tas ytterligere ned hvis opprinnelig planlagt sanering i *Ledning Mjøsstranda PH3 - P7 (Koigen)* ikke blir gjennomført som opprinnelig planlagt.

Sammenlignet med forrige økonomiplan år for år, vil planlagte investeringer i økonomiplanperioden for 2024-2027 ha følgende endringer:

2024: -16,9 mill. kr

2025: -35,3 mill. kr

2026: +1,2 mill. kr

Hovedgrunnen til utsettelse av prosjekter skyldes at Hias er forsinket med avløpsmodell og manglende ressurser for gjennomføring. Prosjekter er også utsatt på grunn av manglende avklaringer av eierforhold mellom Hias og Hamar kommune på strengen fra Hamar nord til Rosenlundvika.

Usikkerhetene i kostnader ligger for de fleste prosjektene på mellom +/- 20-50 % fra angitt kostnader til reelle bygge kostnader.

Det er planlagt prosjekter for avløp i perioden 2024-2027 på totalt ca. 5.795 meter. Av dette utgjør planlagt sanering i Bane NORs prosjekt ca. 3.695 meter. Med en total planlagt sanering på 5.795 meter i økonomiplan perioden, vil saneringstakten tilsvare en årlig sanering på ca. 1,36 %. 80 % av planlagte saneringstiltak, målt i lengde

sanert ledning, er på ledningsnett overtatt av kommunene i 2016.

Pågående prosjekter:

IC-Dovrebanen koordinering mot Bane NOR
Hias framforhandlet i juni 2022 en utbyggingsavtale med Bane NOR. På bakgrunn av dette er kostnadene er tatt ned med ca. 2,1 mill. kr fra forrige økonomiplan. Det er fortsatt stor usikkerhet knyttet til tallene, grunnet masser/alunskifer, hvor Hias må ta sin del av risikoen kostnadsmessig. Det er derfor lagt inn en risikobuffer på 1,7 mill. kr i budsjettet. Det er også pr. nå usikkerhet vedr. fremdrift opp mot Hias' anlegg. Hias må selv dekke egne kostnader for prosjektleder/byggeleder. Usikkerheten i tall ligger på +/- 50 % på nåværende tidspunkt. Bane NOR estimerer at ny jernbane skal være klar frem til Åkervika i løpet av 2027.

Ledning Mjøsstranda PH3 - P7 (Koigen):

Pr. nå er det usikkert om prosjektet vil bli gjennomført som opprinnelig planlagt. Prosjektet er utsatt ca. et år grunnet kapasitetsutfordringer både hos konsulent og Hias. Forprosjektet er ikke ferdigstilt, og endelig konklusjoner med hensyn til løsning blir ikke ferdig før tidlig høst 2023. Alternativene som utredes er sanering som opprinnelig tiltenkt eller eventuelt kun strømperehabilitering av eksisterende spillvannledning fra Rosenlundvika pumpestasjon til Storhamarstranda/Riisevillan. Inntil videre opprettholdes eksisterende budsjett, men oppjustert med forventet prisvekst på 3,3 %. Ved eventuell

strømperehabilitering av ledning vil kostnad bli på ca. 4-6 mill. kr, mot planlagt budsjett på 20,7 mill. kr. Det poengteres at dette er to helt ulike prosjekter med ulikt resultat/nytte.

Sanering Rudshøgda-dropptank

På grunn av kapasitetsproblemer i Ringsaker kommune er prosjektet ca. et år forsinket, men er nå i gang igjen. Usikkerheten i tall ligger på +/- 30 % på dette detaljeringsnivået.

Sanering Breidablikk skole-kum 8916

Prosjektet er bestemt utsatt til etter økonomiplanperioden i Styringsgruppemøte 21.02.23. Økonomiplantall er basert på fremkomne kostnader i forprosjektet, og er økt på grunn av økt lengde på ledningsstrek som er planlagt sanert. Usikkerheten i tall ligger på +/- 30 % på dette detaljeringsnivået.

Planlagte prosjekter:

Sanering Vognveien fase 1, kryss

Ringgata/Vognveien-Mabel Sandbergs veg.:

Prosjektet utsettes inntil videre med to år, da eierskapet fortsatt er uavklart for ledning. Hias/eierkommunene må få ferdigstilt avløpsmodell og kjørt fremtidsscenarioer som grunnlag for prioriteringer av fremtidige saneringsprosjekter. Usikkerheten i tall ligger på +/- 20 % på dette detaljeringsnivået.

Pumpestasjoner

Rehabilitering av Ilseng og Hveberg pumpestasjon

Begge disse prosjektene er planlagt gjort parallelt for effektiv prosjektgjennomføring og å spare penger. Prosjektene utsettes ytterligere et år til vi har et bedre beslutningsgrunnlag via avløpsmodell og scenariokjøringer for områdene. Usikkerheten i tall ligger på +/- 30 % på dette detaljeringsnivået.

Ny Hjellum pumpestasjon

Prosjektet utsettes i to år basert på dialog med Hias drift og behov for mer detaljerte resultater fra avløpsmodell. Usikkerheten i anslaget ligger på +/- 20 % på dette detaljeringsnivået.

Ny Rosenlundvika pumpestasjon

Ny Rosenlundvika pumpestasjon er tenkt startet i slutten av økonomiperioden. Usikkerheten i tall ligger på +/- 20 % på dette detaljeringsnivået.

Avløp fra tangen

På tilsvarende måte som for området Vann ligger det, i tråd med Felles Kommunedelplan VA, en plan for å utbedre løsningen for Tangen-området ved en eventuell fremtidig utbygging av området. Som et resultat av gjennomført skisseprosjekt er kostnadene estimert til 108 mill. kr, med en usikkerhet på +/- 50 %. Hele beløpet ligger etter økonomiplanperioden, og det er knyttet stor usikkerhet til når det eventuelt er aktuelt å realisere planene.

Øvrige investeringer Avløp

Utover generell rehabilitering av bygningsmassen og rehabilitering av matetank og adgangskontroll utestasjoner er det i perioden satt av midler til utskifting

av tavler, nytt avtrekk, pumper, utskifting av PLS (programmerbar logisk styring), automasjon og oppgradering sluttavvanningsmaskin.

3.4 PLAN OG PROSJEKT

Generelt

Prosjekt- og byggeledelse for investeringene og prosjektledelse for overordnede planer, skisseprosjekter og forprosjekter utføres av avdelingen Plan og prosjekt.

Investeringsprosjektene er samlet i tre programmer med hver sin programansvarlig.

Investeringsbudsjettet er omtalt i et eget avsnitt i økonomiplanen.

Økonomiplanen viderefører et fortsatt høyt aktivitetsnivå i tråd med felles kommunedelplan for vann og avløp, og Hias' egne hovedplaner. Det siste året har det i tillegg tilkommet betydelig arbeider med Heggvin Næringspark og Statsforvalterens varsel om krav om nitrogenrensing på Hias renseanlegg. Disse oppgavene legger et betydelig press på organisasjonen. Spesielt Heggvin Næringspark oppleves som krevende, basert på meget korte tidsfrister og dertil store arbeidsmengder innenfor en kort tidsfrist. Samtidig er det fortsatt uløste oppgaver innenfor både vann og avløp, og det nasjonale etterslepet på VA-infrastrukturen er også gjeldende for vår region.

IC Dovrebanen legger fortsatt beslag på vesentlige ressurser i Plan og prosjekt. Ombygging av selvfallssystemet på Tokstad er gjennomført i samarbeid med Bane NOR. I tillegg har omleggingen av flere ledningsstrekke, i konflikt med trase mellom Stange sentrum og Hias renseanlegg, startet opp i 2023, og disse vil fortsette gjennom 2024/2025. Anleggene vil i hovedsak bekostes av Bane NOR.

Byggingen av nytt vannbehandlingsanlegg på Nordsveodden er ferdigstilt, og anlegget leverer vann med god kvalitet. Flyttingen av hovedinntaksledningen førte til kollaps av ledningen, og endelig løsning er fremdeles ikke på plass. Det er pågående forhandlinger med entreprenøren, og en løsning er p.t. i sikte med hensyn til legging av ny ledning i 2023. Prosjektet vil fremdeles legge beslag på interne ressurser inn mot 2024.

Prosjektet for fosforgjenvinning er sterkt forsinket, men struvittproduksjonen er nå i gang i prøvedrift. Endelig overtakelse er estimert til ultimo august, dersom det ikke oppstår problemer i prøvedriftsperioden. Prosjektet vil ikke sprekke vesentlig på kostnadssiden til tross for forsinkelsen.

De viktigste fokusområdene fremover har i løpet av siste periode endret seg vesentlig. Både Heggvin Næringspark og nitrogenkrensekrav har medført behov for å omprioritere ressursene i avdelingen, og flere andre aktiviteter har blitt satt på vent. Det er i hovedsak arbeidet med ledningsfornyelse som må lide. Sammen med eierkommunene arbeides det med en ny avløpsmodell, som også på et senere tidspunkt vil omfatte vannsiden. Dette arbeidet

videreføres, da det blir et viktig verktøy for å kunne ta de rette beslutningene i fremtiden med tanke på en mest mulig kostnadseffektiv utnyttelse av ledningsnettet som helhet. Videre arbeides det med hvordan vi i fellesskap best kan løse utfordringene som massehåndtering representerer. Her er det mye penger å spare på å få til en felles tilnærming sammen med kommunene.

Den fortsatt store aktiviteten på investering/utbyggingssiden og fremtidsrettede utviklingsprosjekter i tilknytning til renseanlegget gjør Hias til et kompetansesenter som det faglig sett er utfordrende og attraktivt både å være ansatt i og å samarbeide med. Nær tilknytning til drift av store VA-anlegg og et tett samarbeide mellom prosjekt- og driftspersonell gir Hias som kompetansesenter et fortrinn.

I forhold til revidert budsjett for 2023 er bemanningen i Plan og prosjekt stabil. En medarbeider sluttet høsten 2022, og denne ble erstattet våren 2023. Dette ga oss viktig tilleggskompetanse innenfor energiområdet, hvilket blir viktig i den videre jakten på optimalisering av strømforbruk og energikostnader. En medarbeider overføres i løpet av høsten 2023 til Drift, og avdelingen vil ved åresslutt ha en ansatt mindre enn ved årets inngang.

Økonomi- og investeringsoversikt med kommentarer

1.000 kr	Regnskap 2022	Budsjett 2023	Revidert budsjett 2023	Budsjett 2024	2025	2026	2027
Driftsinntekter (Eksternt salg)	114	464	477	531	531	531	531
Internt salg	26 503	28 353	28 371	28 186	28 180	28 144	28 118
Sum avdelingsinntekter	26 617	28 817	28 848	28 717	28 711	28 675	28 649
Lønns- og personalkostnad	18 562	20 297	20 170	20 318	20 318	20 318	20 318
Avskrivninger	149	179	109	135	129	93	67
Andre driftskostnader	7 906	8 341	8 568	8 264	8 264	8 264	8 264
Sum driftskostnader	26 617	28 817	28 848	28 717	28 712	28 675	28 649
Driftsresultat	0	-	-	-	-0	0	0
Sum finansinntekter/-kostnader	-0	-	-	-	-	-	-
Årets resultat	0	-	-	0	-0	0	0
Likviditetsbudsjett							
Årets resultat	0	-	-	0	-0	0	0
+Avskrivninger	149	179	109	135	129	93	67
-Investeringer	-	-	300	300	-	-	-
Endring likviditet	149	179	-191	-165	129	93	67

Det er bare Driftsinntekter (Eksternt salg) som er med i driftsinntektene på overordnet nivå i øk.planen. Internt salg kommer til fratrukk på andre driftskostnader på overordnet nivå i øk.planen

Totale driftskostnader reduseres med 0,1 mill. kr i forhold til revidert budsjett 2023. Endringen på lønns- og personalkostnader er knyttet til en ansatt som er overført fra Plan og prosjekt til Vann og Avløp felles. Det er samtidig lagt inn en økning i tråd med benyttet lønnsvekst i forutsetningene. Reduksjonen i andre driftskostnader er knyttet til at Plan og prosjekts andel av administrasjonskostnader er redusert.

Avdelingen forutsettes å gå i null, og baseres på fakturering av timer til selvkost, enten eksternt eller internt, sistnevnte enten på investeringsprosjekter eller driftskostnadsprosjekter. Av budsjettet internt salg i 2024 på 28,2 mill. kr forutsettes det at 13 mill. kr belastes investeringer, enten investeringer i regi av Hias, eller investeringer i regi av eksterne (Bane NOR, eierkommuner osv.). Resterende timer er knyttet til driftsrelaterte oppgaver som løses av bemanningen i Plan og prosjekt. I og med at strategiprosessen ikke er fullført og ferdig konkludert, er det i denne økonomiplanperioden forutsatt en videreføring av dagens bemanning og timefordeling. Fordelingen mellom interne og eksterne timer kan imidlertid endres ut fra prioriteringer som gjøres gjennom strategiprosessen.

Investeringer**Investeringsplan (i 1000 kr)**

Programområde	Prosjektområde	Budsjett 2023	Rev.bud 2023	2024	2025	2026	2027	års periode
Prosjekter internt i Plan og prosjekt	Plan og prosjekt	-	300	-	-	-	-	300
Total		-	300	-	-	-	-	300

I 2023 er det avsatt midler til anskaffelse av drone.

3.5 ADMINISTRATIVE FELLESTJENESTER / STAB

Generelt

Hovedfokus i økonomiplanperioden for administrative fellestjenester/stab er å sørge for pålitelig og stabil drift som støtter selskapets kjernevirksomhet. Kontinuerlig forbedringsarbeid vektlegges for stadig å kunne effektivisere driften. Sentralt i dette arbeidet har vært implementering og oppgradering av hensiktsmessige fagsystemer for å digitalisere og automatisere prosesser.

Administrative fellestjenester leverer også tjenester til søsterselskapet Hias How20 AS, i hovedsak tjenester knyttet til lønn og regnskap. Dette utgjør ca. 0,2 årsverk.

Økonomi- og investeringsoversikt med kommentarer

1.000 kr	Regnskap 2022	Budsjett 2023	Revidert budsjett 2023	Budsjett 2024	2025	2026	2027
Driftsinntekter (Eksternt salg)	677	645	695	664	664	664	664
Internt salg	322	125	220	50	50	50	50
Fordelte adm.kostnader	23 649	24 734	26 194	26 505	26 333	26 205	26 101
Sum avdelingsinntekter	24 648	25 504	27 109	27 219	27 047	26 919	26 815
Lønns- og personalkostnad	11 676	12 226	12 932	12 851	12 851	12 851	12 851
Avskrivninger	2 817	2 731	2 843	2 756	2 767	2 744	2 709
Andre driftskostnader eks. ford.kostn.	9 444	9 362	10 098	10 326	10 326	10 326	10 326
Sum driftskostnader	23 937	24 319	25 873	25 933	25 944	25 920	25 885
Driftsresultat	710	1 185	1 236	1 287	1 103	999	930
Finansinntekter	35	-	-	-	-	-	-
Finanskostnader	746	1 185	1 236	1 287	1 156	1 028	942
Sum finansinntekter/-kostnader	-710	-1 185	-1 236	-1 287	-1 156	-1 028	-942
Årets resultat	0	-0	-0	-0	-53	-29	-12
Likviditetsbudsjett							
Årets resultat	0	-0	-0	-0	-53	-29	-12
+Avskrivninger	2 817	2 731	2 843	2 756	2 767	2 744	2 709
-Avdrag på lån	1 333	1 333	1 333	1 333	1 333	1 333	1 333
+Låneopptak	-	-	-	-	-	-	-
-Avsetninger pr 31.12	-	-	132	-	-	-	-
-Investeringer	2 700	425	425	425	425	425	425
Endring likviditet	-1 216	973	953	998	956	956	938

Det er bare Driftsinntekter (Eksternt salg) som er med i driftsinntektene på overordnet nivå i øk.planen. Internt salg og fordelte adm.kostnader kommer til fratrukk på andre driftskostnader på overordnet nivå i øk.planen

I budsjettet for 2024 er det forutsatt en økning i administrasjonskostnadene på 0,3 mill. kr, dvs. 1,2 %, sammenlignet med revidert budsjett for 2023. Lønns- og personalkostnader er redusert med knapt 0,1 mill. kr. Det er tatt høyde for forventet lønnsjustering, samtidig som totalkostnadene reduseres ved å ikke erstatte ett årsverk fra 2024, ettersom en ansatt når pensjonsalderen. Det legges opp til at oppgaver omfordes på eksisterende ansatte. Andre driftskostnader øker med knappe 0,2 mill. kr (2,3 %) i forhold til revidert budsjett for 2023.

Eksterne driftsinntekter er i hovedsak knyttet til leveranse av administrative tjenester til Hias How20 AS. Noen mindre inntekter kommer fra timer som belastes direkte på investerings- eller driftsprosjekter, men i all hovedsak fordeles netto administrasjonskostnader over på de øvrige avdelingene etter en nøkkel. I og med både avskrivninger og finanskostnader forventes å være relativt stabile i økonomiplanperioden er også nivået på de fordelte administrasjonskostnadene tilsvarende stabile utover i perioden.

Investeringer

Investeringsplan (i 1000 kr)

Programområde	Prosjektområde	Budsjett 2023	Rev.bud 2023	2024	2025	2026	2027	års periode
Prosjekter internt i Administrasjon	ADM	425	425	425	425	425	425	2 125
Total		425	425	425	425	425	425	2 125

Ubenyttet ramme fra 2022 er innarbeidet i prognose 2023 og økonomiplan 2024-2027.

I økonomiplanperioden er det avsatt midler til generell oppgradering, utvikling av IKT-plattformen og ulike administrative systemer, samt innkjøp av nytt IKT-utstyr.

Saksbehandler	Arkiv	ArkivsakID
Lise Busterud Nordal	FAG-051	22/170

Oppdatering av selskapsavtalen etter endringer i IKS-loven

Ny IKS-lov ble vedtatt 22.06.2023. I denne saken fremlegger styret i Hias IKS forslag til endringer i selskapsavtalen for at avtalen skal være i tråd med ny IKS-lov. Forslag til revidert selskapsavtale må fremlegges for eierne for likelydende vedtak i alle fire kommunestyrer.

STYRETS INNSTILLING:

1. Representantskapet tar til orientering styrets presentasjon av forslag til endringer i selskapsavtalen.
2. Representantskapet drøfter videre behandling i eierkommunene.

Hamar, 18.08.2023

Kjell Magne Brobakken (Sign.)
Styrets leder

Trykte vedlegg
Selskapsavtale for Hias av 21.12..2022

Utrykte vedlegg

STYRETS BEHANDLING

Styret diskuterte den fremlagte saken, og ga innspill til endringer i forslaget.

Styret fattet følgende vedtak:

1. Styret mener at forslag til revidert selskapsavtale, inkludert fremkommede endringer i møtet, er hensiktsmessig for selskapet og i tråd med ny IKS-lov.
2. Styret ber om at forslaget, som behandlet i styremøtet, legges frem for representantskapet til orientering i møtet 31.08.2023, samt drøfting om prosess for videre behandling.

Styret baserte sin behandling på følgende saksforberedelse fra administrasjonen:

ADMINISTRASJONENS VURDERINGER

Administrasjonen har sett på hvilke endringer som kreves i selskapsavtalen som følge av ny IKS-lov. Administrasjonen har vurdert at det samtidig har vært hensiktsmessig å ta en gjennomgang av selskapsavtalen for å se på behovet for andre justeringer slik selskapsavtalen inneholder riktige begreper og er i tråd med gjeldende praksis. Forslaget er behandlet i styret i tråd med selskapsavtalen §12.

FAKTA

[Lov om interkommunale selskaper \(IKS-loven\)](#) er endret (ref. [Lov om endringer i lov om interkommunale selskaper \(møteoffentlighet, økonomiforvaltning m.m.\) kunngjort 02.06.2023](#)), hvor noen av endringene trådte i kraft 01.07.23 og resten trer i kraft 01.01.24. I sak om rammebetingelser, trender og utviklingstrekk, ref. sak 23/09 i representantskapsmøtet 22.06.23, redegjorde administrasjonen for endringene, samt at en del av endringene ville kreve oppdatering av selskapsavtalen. Styret fattet da følgende vedtak, ref. pkt 3: *Representantskapet ber styret og administrasjonen om å igangsette prosess for endring av selskapsavtalen, samt tilrettelegge for implementering av andre endringer for å være i tråd med nye krav i IKS-loven..*

I tråd med gjeldende selskapsavtale av 21.12.22 §12 kan forslag til endring av selskapsavtalen fremmes av styret, representantskapet eller en/flere av eierne. Administrasjonen har gjort en vurdering av hvilke endringer som bør gjøres i selskapsavtalen for å være i tråd med ny IKS-lov.

I sitt møte 25.01.22 behandlet styret styrets instruks, ref. sak 22/03. I den forbindelse ba styret om at selskapsavtalen ble oppdatert med gjennomgående lik bruk av titler. Administrasjonen har også sett på dette ved gjennomgangen av selskapsavtalen. I tillegg er det gjort en vurdering av om det er andre behov for endringer.

I forslaget til endringer er det også satt inn nye eierandeler ref sak 21/06 «Behov for endring av Selskapsavtalen basert på kommunenes andel av omsetningen i 2020».

Foreslåtte endringer er markert med *spor-endring-funksjon markert med rødt* i vedlagte dokument. Kommentarer til de foreslåtte endringene:

- §5 Representantskapet
 - Ny IKS-lov, ref. [§6 1. ledd](#), krever at hvert medlem skal ha minst 2 varamedlemmer. Forslag om å endre til «2 personlige varamedlemmer» i 1. ledd.
 - Både i gammel og ny IKS-lov benyttes begrepene leder/nestleder av representantskapet i stedet for ordfører/varaordfører. Administrasjonen mener det er hensiktsmessig å bruke de samme begrepene, samt at ordfører/varaordfører kan skape misforståelser siden mange av medlemmene i representantskapet innehar en slik rolle i egen kommune.

- Lagt til nytt 6. ledd som beskriver nytt krav i IKS-loven om møteoffentlighet for representantskapet i tråd med kommunelovens §§11-5 og 11-6, *ref. endringsloven §8 a*.
- I 8. ledd vedørende vekting av stemmene ved votering så foreslås å endre fra begrepet «driftsandel» til begrepet «eierandel».
- 9. ledd er oppdatert med representantskapets oppgaver slik de er beskrevet i *endringsloven §7 og §6*. Begreper er også oppdatert for å være i tråd med ny lov.
- I 10. ledd er tittel «Rådmannen» fjernet siden alle fire eierkommuner nå benytter begrepet kommunedirektør i stedet for rådmann. Her kan det imidlertid være et spørsmål om det er behov for en presisering av om dette er kommunedirektøren personlig eller om det kan delegeres.
- §6 Styret
 - 3. ledd er oppdatert med oppgaver slik de er beskrevet i *endringsloven § 13*.
 - I 5. ledd er tittel endret fra daglig leder til administrerende direktør slik det er gjennomgående bruk av administrerende direktør.
- §8 Behandling av budsjett og regnskap
 - Ny IKS-lov, *ref. endringsloven §§18-20*, er tydeligere på krav til økonomiplan, samt bruken av begrepet årsbudsjett. Overskriften er derfor endret til å inkludere begrepet økonomiplan, samt begrepet årsbudsjett i stedet for bare budsjett.
 - I tråd med *endringsloven §18* er kravet at økonomiplan og årsbudsjett skal vedtas før årsskiftet. Eierne har signalisert at de trenger vedtak av Hias' økonomiplan og årsbudsjett slik de får tatt høyde for tallene i egne budsjetter. Fristen 15.10 for vedtak har imidlertid siste år ikke blitt overholdt siden den ofte har vært sammenfallende med kommunenes høstferieuke, og det har ikke vært ønskelig å avholde representantskapsmøter den uken. Det foreslås derfor å flytte fristen til 20.10 for at avtalen blir i tråd med hva som er praktisk gjennomførbart. Som følge av sommerferieavvikling og at økonomiplan/årsbudsjett først skal styrebehandles, så er det ufordrende å rekke å få oversendt økonomiplan og årsbudsjett til behandling i kommunene innen 15. august. Denne fristen foreslås derfor også å flyttes noen dager senere (20.08).
 - Ny IKS-lov, *ref. endringsloven §27*, har nye frister for avleggelse og behandling av årsregnskap og årsberetning. I 3. ledd foreslås det å henvise til loven vedr. frister, men samtidig konkretisere siste frist som er 30. juni.
 - 5. ledd omhandler selvkost. Siden selvkost for noen år siden ble endret fra å være retningslinjer til forskrift så foreslås det å endre henvisning til «enhver tid gjeldende lov og forskrift» i stedet for departementets retningslinjer.
- §10 Lån
 - I ny IKS-lov, *ref. endringsloven §22*, er det nå mulighet for selskaper om å inngå avtale om driftskreditt eller ta opp likviditetslån. Endringen foreslås tatt inn i 1. ledd.
 - Noen endringer i begreper for å være i tråd med praksis/lov.
- §13 Uttreden og oppløsning
 - I ny IKS-lov, *ref. iks-loven § 32*, er det ikke lenger krav om at oppløsning må godkjennes av departementet. Siste setning i 2. ledd foreslås derfor strøket.

Oppdatering av eierandeler er ikke gjort pr 31.12.20 slik som selskapsavtalens §3 tilsier. Dette er påpekt overfor eierne i flere runder, men er fortsatt ikke på plass. Dette gjør at §3 ikke er helt riktig. Men før eierne har tatt stilling til hvordan dette skal håndteres så har administrasjonen valgt å ikke foreslå endringer i denne §.

PRO OG KONTRA

Det er en avveining hvor mye av selve lovteksten fra IKS-loven som konkret skal stå i selskapsavtalen, og hva som eventuelt skal utelates. Men uansett vil alt som er fastsatt i loven være gjeldende, noe som også er presisert i selskapsavtalens §14. Om nødvendig vil også lovteksten overstyre selskapsavtalen.

Ny lov er tydeligere på hva som skal til for at et IKS er omfattet av offentleglova og forvaltningsloven. Ut fra loven med kommentarer betyr dette at Hias er omfattet av begge lovene. Det ble vurdert om dette burde vært beskrevet i en egen § i selskapsavtalen for å være tydelig på kravet, men konklusjonen var at det var unødvendig. I § 5 vedr. representantskapet er det imidlertid, i et foreslått nytt 6. ledd som beskriver kravet om møteoffentlighet, tatt inn at selskapet er omfattet av offentleglova. Dette som en begrunnelse for kravet om møteoffentlighet.

ALTERNATIVER TIL INNSTILLINGEN

Foreslåtte endringer kan strykes og/eller omformuleres, og andre endringer kan tas inn.

RISIKO

Gjeldende selskapsavtale av 22.12.22 er ikke i tråd med nye krav i IKS-loven.

IKT-SIKKERHET

Ingen

KONSEKVENSER FOR BEMANNING

Ingen

SELSKAPSAVTALE FOR HIAS IKS ¹

§ 1 Selskapet

Hias IKS er et interkommunalt selskap hvor Hamar, Løten, Ringsaker og Stange kommune er deltakere.

Hias IKS har sitt hovedkontor i Stange kommune.

§ 2 Formål

Formålet med Hias IKS (selskapet) er å anlegge, eie og drive kommunaltekniske fellesanlegg for vann og avløp i de deltakende kommuner etter de til en hver tid gjeldende lover, forskrifter, konsesjonsvilkår samt rammevilkår fastsatt av kommunene.

Hvilke anlegg som til enhver tid er fellesanlegg skal framgå av «Kommunedelplan for vann og avløp».

Etter anmodning fra en eller flere av de deltakende kommuner kan selskapet utøve forvaltningsmyndighet og påta seg andre oppgaver som faller naturlig innenfor Hias sitt virksomhetsområde. Slike oppgaver skal reguleres i avtaler med den eller de kommuner oppgavene gjelder.

Når dette fremmer selskapets kompetanse eller gir beregnede teknisk/ økonomiske driftsfordeler i tilknytning til kjernevirksomheten kan selskapet, eller heleide datterselskaper av selskapet:

- etablere selskaper som er organisert i henhold til norsk aksjelovgivning alene eller i samarbeid med andre,
- opprette samarbeid med andre kommuner eller IKS, og
- påta seg oppgaver for andre kommuner eller selskap.

Etablering av selskaper, alene eller sammen med andre, krever vedtak i representantskapet. Næringsvirksomhet ut over selvkostområdet skal ikke innebære vesentlig risiko.

Selskapet skal innenfor eget virksomhetsområde vurdere rammebetingelser, trender og utviklingstrekk innenfor VA- sektoren, og kan framlegge begrunnede forslag til endringer av Selskapsavtalen når situasjonen tilsier det.

§ 3 Eierandel og ansvar

Eierandelene i selskapet er sammenfallende med deltakernes ansvarsdel. På bakgrunn av regnskapsført forbruk av tjenester pr 31.12. ~~15~~2020, er eierandelen i selskapet fordelt på den enkelte deltaker slik:

Hamar	52 49%
Løten	7%
Ringsaker	20 23%
Stange	21%

~~Partene er enige om at eierandeler skal justeres hvert 5. år, eller hyppigere dersom vesentlige endringer har inntrådt siden forrige justering. Hver av partene initierer endringer i eierandelene.~~ Justering skal baseres på eiernes andel av omsetningen i siste års regnskap, med mindre eierne kommer frem til en annen avtale. Økonomisk oppgjør mellom eierne skal baseres på verdien av selskapet ved avleggelse av siste års regnskap.

Den enkelte kommunes eierandel ved siste årsskifte skal legges til grunn ved utdeling av kapital.

§ 4 Innskuddsplikt

Deltakerne har ikke plikt til å foreta innskudd i selskapet.

§ 5 Representantskapet

Representantskapet er selskapets øverste organ og består av 8 faste medlemmer med 2 personlige varamedlemmer.

Hver av de deltakende kommunene har to medlemmer i representantskapet.

Representantskapet velges for 4 år. Funksjonstiden løper fra det tidspunkt alle eierne har valgt sine representantskapsmedlemmer, senest 01.01 etter kommunestyrevalget.

Representantskapet konstituerer seg selv og velger selv sin ~~ordfører~~ leder og varaordfører ~~nestleder~~.

Dersom representantskapets ordfører ~~leder~~ og varaordfører ~~nestleder~~ har forfall, velges en møteleder for anledningen med alminnelig flertall av de frammøtte medlemmene. Representantskapet er beslutningsdyktig når minst 4 representanter er til stede.

Selskapet er omfattet av offentleglova, og som følge av dette er representantskapets møter offentlige i tråd med reglene om møteoffentlighet i kommuneloven §§11-5 og 11-6. Regler for når et møte eventuelt skal/kan lukkes, følger av kommuneloven §11-5. Eventuell lukking av møtet krever at hjemmelen for lukking tas inn i protokollen.

Representantskapets møter kan gjennomføres som fjernmøter.

Ved votering skal stemmene vektes i henhold til kommunenes [driftsandel per 31.12.2015 eierandel](#). Vedtak fattes med alminnelig flertall. For å være gyldig må et vedtak ha støtte fra representanter fra minst to av eierkommunene.

Eierne utøver sin myndighet i selskapet gjennom representantskapet som skal behandle:

- Valg av styre, styreleder og nestleder
- [Årsregnskap og årsberetning, melding og selskapets regnskap](#)
- [Budsjett og økonomiplan for de fire neste årene og årsbudsjett for det kommende året](#)
- Etablering og avvikling av selskaper eller deltakelse i nye IKS i henhold til §2.
- Valg av revisor
- [Fastsettelse av godtgjøring til representantskapets leder og nestleder.](#)
- [Fastsettelse av godtgjøring for til styrets leder og medlemmer](#)
- Andre saker som etter loven, eller etter selskapsavtalen skal behandles i representantskapet

[Rådmannen](#)/Kommunedirektøren i eierkommunene har møte- og talerett i representantskapets møter.

Kommunestyret i den enkelte eierkommune utbetaler og fastsetter selv godtgjøring [for til](#) sine medlemmer i representantskapet. [Ekstra godtgjøring til vervene som representantskapets leder og nestleder utbetales av selskapet.](#) Representantskapet skal vedta instruks for styret, og i denne forplikte styret til å drive og utvikle selskapet i tråd med de prinsippene som eierne har fastsatt. Innkalling til ordinære representantskapsmøter skal skje med minst 45 ukers varsel, og skal inneholde saksliste. Innkalling sendes med samme frist til eierkommunene. Representantskapets [ordfører/leder](#) kan innkalle representantskapet med kortere frist i de tilfeller der det er nødvendig. Innkallingen må skje skriftlig.

§ 6 Styret

Styret i selskapet består av 7 medlemmer. 5 av styrets medlemmer og 2 varamedlemmer velges av representantskapet, mens 2 medlemmer med varamedlemmer velges av og blant de ansatte. Styrets leder og nestleder velges av representantskapet.

Styremedlemmene velges for 2 år.

Forvaltningen av selskapet hører under styret, som har ansvaret for en [tilfredsstillende forsvarlig](#) organisering av selskapets virksomhet. Styret skal [påse-se til](#) at virksomheten drives i samsvar med selskapets formål, selskapsavtalen, selskapets [økonomiplan og årsbudsjett](#) og andre vedtak og retningslinjer fastsatt av representantskapet. [Styret skal holde seg orientert om selskapets økonomiske stilling](#) og skal sørge for at [selskapets virksomhet, regnskapsføring](#) og [formuesinns](#)forvaltning er gjenstand for betryggende kontroll.

Styret har det løpende personalansvar for administrerende direktør, inkludert ansettelse, oppsigelse, suspensjon, avskjed og andre tjenstlige reaksjoner.

Styret skal vedta instruks for ~~daglig leder~~administrerende direktør og føre tilsyn med hans/hennes ledelse av virksomheten.

Styreleder innkaller til møte så ofte som det trengs. Innkallingen skal skje med minst 5 dagers varsel medregnet møtedagen.

Styret er beslutningsdyktig når minst 4 av styrets medlemmer er til stede. For at et vedtak skal være gyldig må et flertall av de tilstedeværende medlemmene stemme for forslaget.

§ 7 Administrerende direktør

Selskapet ledes av en administrerende direktør. Styret har generell instruksjons- og omgjøringsmyndighet overfor administrerende direktør.

Administrerende direktør forestår den daglige ledelse av selskapet og skal følge de retningslinjer og pålegg som styret har gitt.

Den daglige ledelse omfatter ikke saker som etter selskapets forhold er av uvanlig eller av stor betydning. Slike saker kan administrerende direktør bare avgjøre når styret i den enkelte sak har gitt ham/henne myndighet til det, eller når styrets beslutning ikke kan avvendes uten vesentlig ulempe for selskapets virksomhet. Styret skal i så fall snarest underrettes om saken. Styret avgjør hva som etter selskapets forhold er av uvanlig art eller av stor prinsipiell betydning.

§ 8 Behandling av økonomiplan, års-budsjett og regnskap

Styrets forslag til økonomiplan og årsbudsjett skal foreligge til behandling i kommunene innen den ~~2015~~.08. og behandles i representantskapet innen den ~~1520~~.10 hvert år.

Styret skal ved utarbeidelsen av sitt forslag legge til grunn «Kommunedelplan for vann og avløp», vedtak fra representantskapet, samt avtaler mellom selskapet og kommunene. Av økonomiplan og budsjettforslag skal det tydelig framgå hvilke sjølkostberegninger som er lagt til grunn.

Årsregnskap og årsberetning skal være avlagt i tråd med angitte frister i IKS-lovens §27, herunder skal årsregnskapet og årsberetningen fastsettes av representantskapet senest 30. juni, innen de frister departementet bestemmer, og årsberetningen innen den 1.5.

Selskapet skal føre regnskap i henhold til regnskapsloven.

Selskapet og eierkommunene skal føre tilleggsregnskap som viser utviklingen i sjølkost for hhv. vann og avløp. Prinsipper for føring av sjølkostregnskapene skal være i henhold til enhver tid gjeldende lov og forskrift, departementets retningslinjer.

§ 9 Priser og betaling

Selskapets varer og tjenester til eierkommunene skal prises ut fra kalkulerte kostnader basert på budsjetterte drifts- og kapitalkostnader og avskrivninger for den enkelte vare/ tjeneste.

Prisene fastsettes i forbindelse med rammeårsbudsjettet for kommende år og er faste. Prisene til kommunene for vann og avløp avregnes over 12 terminer pr. år. Selskapets retter og plikter ved levering av varer og tjenester avtales særskilt. Tidligere inngåtte avtaler gjelder inntil de blir avløst.

§ 10 Lån ⁺

Selskapet kan ta opp lån og forplikte medlemskommunene eierkommunene innenfor en samlet låneramme på 1200 millioner kroner. Det kan opptas lån til investeringsformål og til konvertering-refinansiering av eldre gjeld. Lån til likviditetsformål kan ikke ha lenger løpetid enn ett år og lånet må være innløst når årsregnskapet avsluttes Selskapet kan inngå avtale om driftskreditt eller ta opp likviditetslån. Vedtak om låneopptak fattes av representantskapet. Styret har fullmakt til å foreta låneopptaket etter vedtak i representantskapet, samt godkjenne lånevilkårene.

Låneopptak skal være forankret i samordnede kommunedelplaner, og i vedtatt økonomiplan og årsbudsjett.

§ 11 Voldgift

Eventuell tvist om forståelsen av selskapsavtalen og om fordeling av utgifter, eller i forbindelse med det økonomiske oppgjøret etter oppløsning, løses i medhold av voldgiftsloven.

§ 12 Endringer av selskapsavtalen

Forslag til endring av selskapsavtalen kan fremmes av styret, representantskapet eller en/ flere av eierne.

Eventuelle forslag til endringer behandles i medhold av IKS-loven § 4, 1. og 2. ledd.

§ 13 Uttreden og oppløsning

Den enkelte deltaker kan ensidig si opp sin deltakelse i Hias IKS med ett års skriftlig varsel, jf. IKS-loven § 30.

Forslag til oppløsning av selskapet forutsetter enighet deltakerne i mellom. Det enkelte kommunestyre treffer selv vedtak i saken. [Oppløsningen må godkjennes av departementet, jf. IKS-loven § 32.](#)

§ 14 Annet

Forhold som ikke er regulert i nærværende selskapsavtale reguleres av den til enhver tid gjeldende Lov om interkommunale selskaper.

§ 15 Ikrafttredelse

Denne Selskapsavtalen erstatter gjeldende selskapsavtale og trer i kraft fra den dato den er vedtatt av kommunestyrene i alle eierkommunene.²

Hamar / 2023

Hamar kommune v/
ordfører Einar Busterud

Ringsaker / 2023

Ringsaker kommune v/
ordfører Anita Ihle Steen

Stange / 2023

Stange kommune v/
ordfører Bjarne H. Christiansen

Løten / 2023

Løten kommune v/
ordfører Marte Larsen Tønseth

¹ [§10-endret låneramme til 1200 millioner kroner–Innholdet i selskapsavtalen er oppdatert i tråd med Lov om endringer i lov om interkommunale selskaper \(møteoffentlighet, økonomiforvaltning m.m.\) av 02.06.23.](#)

² Ikrafttredelse [21.12.22xx.xx.23](#) etter vedtak i kommunestyrene

Hamar kommunestyre [30.11.22xx.xx.23](#)

Stange kommunestyre [14.12.22xx.xx.23](#)

Løten kommunestyre [16.12.22xx.xx.23](#)

Ringsaker kommunestyre [21.12.22xx.xx.23](#)

Saksbehandler	Arkiv	ArkivsakID
Toril Nersveen		23/137

Saksnr	Utvalg	Type	Dato
23/18	Representantskapet Hias IKS	ST	31.08.2023

Åpen post

Styrets innstilling:

Ottestad, 02.08.2023

Kjell Magne Brobakken
Styrets leder